

Praktične smjernice za održivo poslovanje

Ažurirana verzija 2.0 | Lipanj 2025.

IZDAVAČ

Hrvatska gospodarska komora

ZA IZDAVAČA

dr.sc. Luka Burilović

GLAVNI UREDNICI

doc.dr.sc. Tomislav Radoš i mr.sc. Marija Šćulac

AUTORI ANALIZE

Adriana Grzunov
Martina Đopar
Kristina Grbavac
Domagoj Jakobović
Martina Rupčić

IZVRŠNA UREDNICA

Tamara Kelava

GRAFIČKO OBLIKOVANJE, UREĐIVANJE I PRIPREMA

Emil Čubretović

LEKTOR

Sandra Baksa

DATUM IZRADE

Lipanj 2025.

**ESG vodič je autorsko djelo Hrvatske gospodarske komore, prilikom korištenja navoda ili podataka potrebno je navesti kao izvor: Hrvatska gospodarska komora, lipanj 2025.

SADRŽAJ

UVOD	5
01. ŠTO JE ESG I ZAŠTO JE VAŽAN?	6
1.1. Važnost ESG-a	7
1.2. ESG čimbenici i dvostruka značajnost	8
02. GLAVNE ESG STRATEŠKE SMJERNICE	11
2.1. Program održivog razvoja UN-a i Pariški sporazum	11
2.2. Europski akcijski plan	12
2.3. Europski zeleni plan i Spremnost za 55 posto	13
03. GLAVNA ESG REGULATIVA	16
3.1. CSRD	17
3.2. CSDDD	26
3.3. EU taksonomija	27
3.4. SFDR	33
3.5. EU ETS	34
3.6. CBAM	34
3.7. Direktiva o energetske učinkovitosti	35
3.8. Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora	36
3.9. Direktiva o zelenim tvrdnjama	37
3.10. Direktiva o jačanju položaja potrošača u zelenoj tranziciji	38
3.11. Uredba o ekološkom dizajnu	39
3.12. Direktiva o pravu na popravak	40
3.13. Direktiva o jednakosti spolova	41
3.14. Direktiva o jednakim plaćama muškaraca i žena	41
3.15. Direktiva o poboljšanju rodne ravnoteže među direktorima uvrštenih trgovačkih društava	42
3.16. Uredba o transparentnosti i integritetu aktivnosti dodjele okolišnih, socijalnih i upravljačkih rejtinga	43
3.17. Uredba 2023/1115 o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma	44

3.18.	Uredba 2025/40 o ambalaži i ambalažnom otpadu	45
3.19.	Uredba o zabrani proizvoda nastalih prisilnim radom na tržištu EU-a . . .	46
3.20.	Uredba o referentnim vrijednostima (uključujući klimatske referentne vrijednosti prema izmjeni Uredbe (EU) 2019/2089)	47
3.21.	Direktiva 2019/1937 o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije	48
3.22.	Uredba 2023/1542 o baterijama i otpadnim baterijama	49
3.23.	Uredba 2017/821 o sukobljenim mineralima	49
3.24.	Direktiva 2024/1275 o energetske svojstvima zgrada	50
3.25.	Uredba 2024/3110 o utvrđivanju usklađenih pravila za stavljanje na tržište građevinskih proizvoda	51
3.26.	Direktiva 2011/65/EU o ograničenju uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi	51
04.	ODRŽIVO FINANCIRANJE	53
4.1.	Što je održivo financiranje i zašto je važno?	53
4.2.	Nadzorna očekivanja povezana s upravljanjem rizicima i financijskih institucija (ESB očekivanja prema financijskim institucijama)	54
05.	ESG RATING (ESG OCJENJIVANJE)	56
5.1.	Što je ESG rating?	56
5.2.	Koji su kriteriji za izradu ESG ratinga?	56
5.3.	Zašto ESG rating?	57
5.4.	HGK ESG rating.	57
06.	POJMOVI I ZNAČENJE KRATICA	60

UVOD

U svijetu koji se sve više suočava s brojnim globalnim izazovima – klimatskim promjenama, rastućom nejednakošću, balansiranjem gospodarskih i društvenih potreba, sve većim gubitkom biološke raznolikosti, iscrpljivanjem prirodnih resursa te urbanizacijom i njezinim utjecajem na okoliš i društvo, nužno je preispitati tradicionalne poslovne modele. Kao reakciju na te izazove sada ulagači, regulatori, ali i potrošači i zaposlenici sve više zahtijevaju da poduzeća budu ne samo dobri upravitelji financijskog već i prirodnoga i društvenoga kapitala te da razvijaju potrebne poslovne modele i upravljačke okvire koji ove zahtjeve podržavaju i transparentno o njima izvještavaju.

Investitori i financijske institucije zahtijevaju povećanu transparentnost, posebice u kontekstu informacija o okolišnim, društvenim i upravljačkim, odnosno **ESG** (engl. Environmental, Social and Governance) čimbenicima i rizicima koji značajno utječu na financijske performanse poduzeća. ESG elementi postaju sve prisutniji u procesu donošenja odluka o ulaganjima, čime se ESG učvršćuje kao ključna komponenta u perspektivi upravljanja kapitalom odgovarajući na globalne izazove i potrebe budućnosti.

Hrvatska gospodarska komora kao partner hrvatskoga gospodarstva svjesna je nužnosti prioritetne prilagodbe poslovanja klimatskim promjenama i društvenim potrebama. Komora prepoznaje značajan utjecaj poslovne zajednice na okoliš i društvo te aktivno radi na promicanju odgovornog poslovanja. Podržavajući hrvatska poduzeća u donošenju strateških odluka temeljenih na principima održivosti, radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva gospodarskog napretka i održivog razvoja uz neto pozitivan utjecaj na društvo i okoliš, HGK je pokrenuo niz inicijativa, programa i alata koji potiču odgovorno i održivo upravljanje. Tim aktivnostima HGK osluškuje potrebe gospodarskih subjekata i potiče konstruktivan dijalog o ključnim ekonomskim temama i ostvarivanju gospodarskog napretka održivim razvojem koji uključuje društvene i okolišne komponente.

Kome je namijenjen ovaj ESG edukacijski materijal?

Širokom spektru dionika, uključujući hrvatska poduzeća koja se nastoje uskladiti s principima održivog razvoja, investitore i financijska poduzeća zainteresirana za utjecaj ESG čimbenika na financijsku stabilnost i rast, zaposlenike i upravljačke timove u implementaciji prakse odgovornog poslovanja, potrošače i širu javnost koji traže transparentnost u poslovanju te nevladine organizacije koje promiču održivost i korporativnu odgovornost. Materijal služi kao opći pregled za sve te skupine pružajući ključne informacije za navigaciju kroz teme održivosti.

Koji je cilj ovoga ESG edukacijskog materijala?

Upoznati korisnike s važnošću i utjecajem ESG čimbenika u modernom poslovnom i financijskom okruženju te steći osnovna znanja i vještine radi boljeg razumijevanja i usklađivanja s globalnim trendovima, zakonskim obvezama te izazovima koji iz njih proizlaze.

HGK ESG edukacijski materijal obuhvaća sljedeća poglavlja:

1. Značenje, važnost i razvoj ESG koncepta i strateških smjernica
 2. Regulatorne okvire
 3. Održivo poslovanje i financiranje
 4. ESG rating
-

01

ŠTO JE ESG I ZAŠTO JE VAŽAN?

> 1.1. Važnost ESG-a

ESG predstavlja okvir koji se upotrebljava u analizi ulaganja i korporativnom izvještavanju pomažući dionicima razumjeti kako organizacija upravlja rizicima i prilikama u vezi s pitanjima održivosti. ESG pruža sveobuhvatni pogled na održivost, naglašavajući da se ona ne odnosi samo na okolišna pitanja. Iako se pojam ESG često upotrebljava u kontekstu ulaganja, uključeni dionici nisu samo investitori već i kupci, dobavljači, zaposlenici i šira javnost, koji su sve više zainteresirani za održivost operacija poduzeća.

Koncept održivosti, koji je širi i sveobuhvatniji od ESG-a, prvi put jasno je definiran u izvještaju Svjetske komisije za okoliš i razvoj (Bruntland komisija) iz 1987. godine. Taj izvještaj opisuje održivost kao **"razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjosti bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje vlastite potrebe"**. Ta je definicija postavila temelje za mnoge kasnije politike i prakse održivog razvoja.

Godine 1994. John Elkington primijenio je ovaj koncept na poslovanje u vidu termina trobilančnog pristupa (triple bottom line) raspravom o mjerenju poslovne uspješnosti kroz tri perspektive: **ljude, planet i profit (3P)**. Kako je ova ideja postajala prihvaćena, dionici su počeli agresivnije zagovarati potrebu za većom korporativnom transparentnošću i odgovornošću prema navedenom pristupu.

Termin ESG prvi put službeno je uveden dokumentom Who Cares Wins iz 2004. godine, izrađenim pod vodstvom Ujedinjenih naroda. Njime se dodatno razrađuje održivost s fokusom na financijsko ulaganje u promjenjivom globalnom okružju naglašavajući integraciju ESG pitanja u financijske analize i investicijske odluke. Izvještaj, koji su podržale vodeće financijske institucije, jasno stavlja do znanja da upravljanje okolišnim, socijalnim i upravljačkim pitanjima direktno utječe na kvalitetu upravljanja poduzećima te njihovu sposobnost da uspješno konkuriraju, upravljaju rizicima i anticipiraju regulatorne promjene.

Značaj ESG-a zamjetno je porastao posljednjih godina prelazeći iz inicijalnoga koncepta u strukturirane i formalizirane prakse koje čine temelj modernog poslovanja. Ta transformacija kulminira uspostavom dobrovoljnih i u konačnici obveznih **standarda izvještavanja o održivosti**, koje poduzećima pruža strukturirani okvir za objave o svojim naporima i utjecajima u ovim ključnim područjima te nudi perspektivu pomoću koje šira zajednica – investitori, kupci, zaposlenici i regulatori – može procijeniti i usporediti predanost poduzeća održivosti i etičkim praksama te uspješnost upravljanja ESG rizicima, što jasno pokazuje da je vrijeme kada se uspjeh poslovanja mjerio samo financijskim rezultatima prošlo.

Stoga, u nastavku, akronim ESG označava **okolišne (E), društvene (S) i upravljačke (G)** čimbenike održivosti koje poduzeća uzimaju u obzir pri izradi svoje strategije i izvještaja o održivosti.

> 1.2. ESG čimbenici i dvostruka značajnost

Okolišni čimbenici (E) – usmjereni su na međuodnos poslovanja i prirodnog okoliša. Omogućuju procjenu odgovornosti poduzeća u aktivnostima koje mogu utjecati na okoliš te učinkovitosti upravljanja okolišnim rizicima i prilikama na poslovanje radi smanjenja negativnog utjecaja na ekosustave i promicanja održivog razvoja te primjerenog adresiranja klimatskih rizika. Procjenjuje se koliko se poduzeće učinkovito koristi resursima, smanjuje zagađenje i emisije stakleničkih plinova te kako upravlja otpadom. Poduzeća

koja aktivno rade na zaštiti okoliša i implementiraju održive prakse kružne ekonomije mogu poboljšati svoj ugled i konkurentnost na tržištu. Najbitnije teme su:

- **Upravljanje resursima:** evaluacija toga kako poduzeće upravlja prirodnim resursima kojima se koristi u svojim operacijama
- **Energetska učinkovitost:** analiza mjera koje poduzeće primjenjuje za smanjenje potrošnje energije i povećanje učinkovitosti
- **Emisije stakleničkih plinova:** mjerenje količine emisija stakleničkih plinova koje poduzeće ispušta te strategije za njihovo smanjenje ili neutralizaciju
- **Otpad i recikliranje:** procjena o tome kako poduzeće upravlja otpadom uključujući prakse minimizacije otpada, recikliranje i ponovnu upotrebu materijala
- **Bioraznolikost i zaštita ekosustava:** analiza utjecaja poslovnih aktivnosti na lokalne ekosustave i mjere koje se poduzimaju za zaštitu i obnovu bioraznolikosti
- **Klimatske promjene i rizici:** strategije koje poduzeće implementira kako bi se prilagodilo utjecajima klimatskih promjena i smanjilo svoj doprinos globalnom zatopljenju.

Društveni čimbenici (S) - usmjereni su na međuodnos poslovanja i društva odnosno šireg skupa dionika poduzeća. Obuhvaćaju interakciju poduzeća s raznim skupinama radi unapređenja društvenog blagostanja: s kupcima, zaposlenicima, dobavljačima i lokalnim zajednicama. Promišljenim politikama prema zaposlenicima, pažljivom procjenom rizika i ugovorima s dobavljačima poduzeća mogu ojačati društvene vrijednosti unutar svojih struktura. Ovi čimbenici posebno vrednuju napore za smanjenje nejednakosti, poštovanje ljudskih prava te zaštitu zdravlja i sigurnosti radnika i zajednica. Primjenjuju se na sve razine poduzeća, od uprave do proizvodnih pogona u lancu opskrbe. Najbitnije teme su:

- Zdravlje i sigurnost na radu: politike i prakse koje osiguravaju sigurnost radnog okružja za zaposlenike
- Radni uvjeti i ljudska prava: prakse u vezi s pravima radnika uključujući pravedne plaće, poštovanje radnog vremena te izbjegavanje prisilnog ili dječjeg rada
- Raznolikost, uključivost i jednake prilike: inicijative za promicanje raznolikosti na svim razinama organizacije te osiguravanje pravedne zastupljenosti i prilika
- Odnosi sa zajednicom: angažman poduzeća s lokalnim zajednicama i njegov doprinos lokalnom razvoju
- Zadovoljstvo korisnika: način na koji poduzeće upravlja odnosima sa svojim korisnicima uključujući kvalitetu proizvoda/usluga i korisničku podršku
- Ulaganje u zajednicu: dobrovoljni doprinosi poduzeća društvenim, obrazovnim ili kulturnim ciljevima.

Upravljački čimbenici (G) - usmjereni su na transparentno, etičko i odgovorno upravljanje poduzećem. Dobre prakse upravljanja potiču povjerenje dionika i stabilnost te pomažu poduzećima učinkovito upravljati rizicima i prilikama. Ovi čimbenici obuhvaćaju način na koji je poduzeće organizirano i vođeno te na koji se osigurava odgovornost i transparentnost u svim poslovnim procesima. Procjenjuje se učinkovitost upravljačke strukture, primjerenost unutarnjih kontrola, usklađenost s regulativama te etičke prakse koje se primjenjuju u poslovanju cijeloga vrijednosnog lanca. Poduzeća koja implementiraju visoke standarde upravljanja mogu povećati povjerenje investitora i drugih dionika te osigurati dugoročnu održivost i uspjeh. Najbitnije teme su:

- **Struktura uprave i nadzornog odbora:** ocjenjuje se upravljanje poduzećem uključujući raznolikost i neovisnost upravljačkog tijela i nadzornog odbora te njihove kvalifikacije
- **Politike i prakse korporativnog upravljanja:** uključuju pravila o transparentnosti, etičkim kodeksima, sprečavanju mita i korupcije, protokolima za upravljanje sukobom interesa i mehanizmima za nadzor
- **Upravljanje rizicima:** sposobnost poduzeća da identificira, procijeni i upravlja internim i eksternim rizicima

- **Transparentnost izvještavanja:** redovito i transparentno izvještavanje o financijskim i nefinancijskim aspektima poslovanja uključujući održivost
- **Usklađenost s propisima:** mjere koje poduzeće poduzima kako bi osiguralo poštovanje relevantnih zakona, pravila i standarda
- **Struktura naknada:** evaluacija sustava naknada za upravu osiguravajući da su poticaji vodstva usklađeni s dugoročnim interesima dionika i održivošću poslovanja.

Poduzeće može utjecati na okoliš i društvo svakim od ESG čimbenika održivosti, a istodobno ti isti čimbenici mogu predstavljati rizike za poduzeće i utjecati na njegov financijski rezultat. Ovi različiti pristupi utjecaju ESG čimbenika zanimaju različite dionike. Ulagači su najviše zainteresirani za to kako ESG rizici i prilike utječu na poslovni model i financijski rezultat poduzeća, dok su ostali dionici (javnost, regulatori, lokalna zajednica itd.) najzainteresiraniji za to kako poduzeće pozitivno ili negativno utječe na okoliš i društvo. Stoga je istaknuta potreba za izvještavanjem u oba smjera, odnosno dvostruka procjena značajnosti (materijalnosti).

Dvostruka značajnost (materijalnost) koncept je prema kojem poduzeća moraju razmotriti kako njihove radnje utječu na ljude i planet, ali i kako ESG čimbenici mogu financijski utjecati na njih. Načelo dvostruke značajnosti potiče poduzeća da pristupaju održivosti iz dvije različite perspektive:

- Financijska značajnost: uključuje sve vanjske utjecaje na održivost koji bi interno mogli utjecati na buduću profitabilnost poduzeća
- Značajnost (materijalnost) utjecaja: uključuje sve utjecaje poslovnih aktivnosti poduzeća na dionike uključujući utjecaje na društvo i okoliš.

Pitanje održivosti ispunjava kriterije dvostruke značajnosti (materijalnosti) ako je značajno **iz jedne ili obje perspektive**. Dvostruka značajnost jest koncept koji uvodi Direktiva o korporativnom izvještavanju o održivosti (**CSRD**) i koji se mora primijeniti u procjeni značajnosti prema Europskim standardima izvještavanja o održivosti (**ESRS**), o čemu će biti više riječi u nastavku. Nudi kriterije za određivanje je li pitanje održivosti materijalno za poduzeće i njegove dionike i mora li stoga biti uključeno u izvještaj o održivosti poduzeća (grafički prikazano u nastavku).

Direktiva (engl. CSRD) objašnjava da treba izvještavati o:

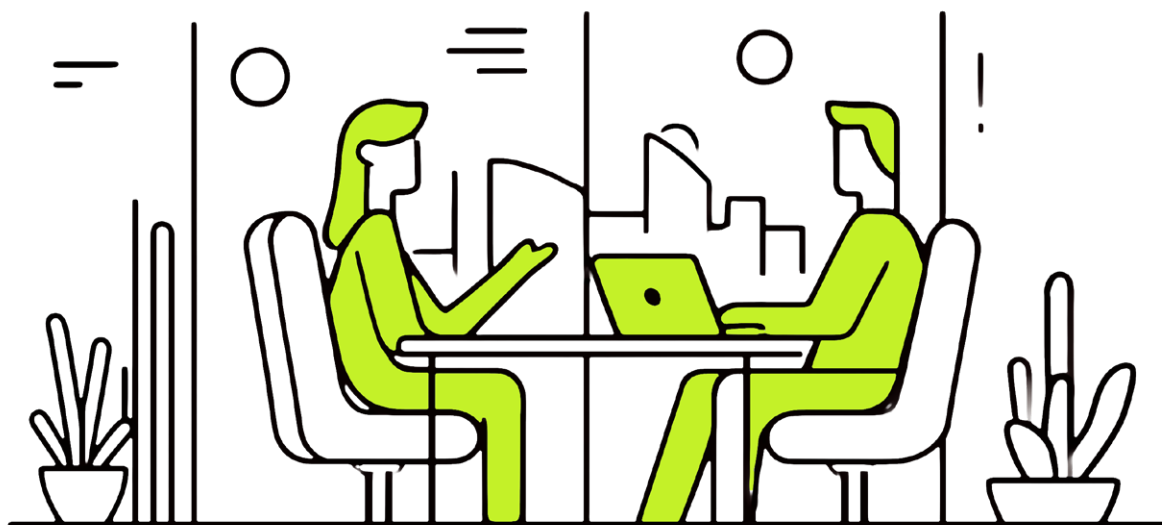
Izvor: Prilagođeno iz Smjernica za izvještavanje o klimatskim podacima Europske komisije (lipanj 2016.)

Uzimajući u obzir okolišne, društvene i upravljačke čimbenike u izvještajima o održivosti, ulagači, analitičari i drugi dionici mogu bolje procijeniti rizike i prilike povezane s poduzećem. Ulagачi su sve zainteresiraniji za ulaganje u poduzeća koja su društveno i okolišno odgovorna jer to ne samo da **smanjuje rizike** povezane s mogućim negativnim utjecajima (npr. regulatorne kazne i/ili zahtjevi, reputacija, ograničenja u poslovanju, gubitak kupaca i dr.) već može **stvoriti i poslovne prilike** i poboljšati ugled poduzeća (npr. jačanje konkurentske pozicije na tržištu, inovativnost, osvajanje novih tržišta i kupaca, poticanje učinkovitosti unutar poduzeća, poboljšanje energetske učinkovitosti, optimizacija korištenja resursima i dr.).

Na primjeru brojnih poduzeća utvrđena je povezanost između ESG čimbenika i stvaranja financijske vrijednosti. Naime, ESG čimbenici mogu poslužiti kao strategija za stvaranje vrijednosti utječući na razne aspekte poslovanja:

1. **Rast osnovnog poslovanja:** usuglašavanje s društvenim vrijednostima kako bi se otvorile nove tržišne prilike
2. **Uštede troškova:** provedba održivih praksi za poboljšanje učinkovitosti
3. **Dobri odnosi s regulatorima i regulatorna usklađenost:** izgradnja povjerenja i nadilaženje minimalnih regulatornih standarda
4. **Produktivnost zaposlenika i privlačenje talenata:** privlačenje vrhunskih talenata preuzimanjem društvenih i okolišnih obveza
5. **Povoljnije financiranje:** pristup zelenim kreditima financijskih institucija i javnim sredstvima namijenjenim za održive inicijative i projekte.

Stoga, iako se usmjeravanje poslovanja na održive prakse doima kao manje izravan pristup u usporedbi s tradicionalnim upravljačkim strategijama, vidljivo je kako ono može poboljšati poslovanje boljim usklađivanjem s ESG čimbenicima i društvenim zahtjevima. Ove strateške prilike pružaju razuman poslovni okvir pomoću kojeg upravljačka tijela mogu upravljati ESG strategijom stvarajući ne samo društveno odgovorno već i financijski snažno i otporno poduzeće. Ovo svjedoči o činjenici da ESG nije samo dodatak izvještavanju – to je temeljni dio dobrog poslovanja.

> 2.1. Program održivog razvoja UN-a i Pariški sporazum

Ujedinjeni narodi (UN) 2015. godine donijeli su **Program održivog razvoja do 2030.** (tzv. Agenda 2030). Temelji se na [17 globalnih ciljeva održivog razvoja \(Sustainable Development Goals ili SDG\)](#) sa 169 povezanih ciljanih vrijednosti koje se prati pomoću 232 pokazatelja. Tih **17 globalnih ciljeva** za održivi razvoj univerzalni su ciljevi i pokazatelji za koje se očekuje da će ih članice Ujedinjenih naroda upotrebljavati u kreiranju svojih programa i politika. Ciljevi održivog razvoja nastali su kao proširenje Milenijskih globalnih ciljeva iz 2001. godine, a koji su predstavljali osam ciljeva usmjerenih na dokidanje siromaštva do 2015. godine. Ti se ciljevi (grafički prikazani u nastavku) odnose na zajedničku borbu protiv siromaštva, promjenu klime i održivu potrošnju, naglašavaju vrijednost inovativnosti te važnost mira i pravde za sve; univerzalni su i primjenjivi u svim državama, a mogu ih primjenjivati pojedinci, organizacije civilnog društva, poslovna zajednica i strukture vlasti.

Izvor: RH portal indikatora Ciljeva održivog razvoja (SDG)

Europska unija obvezala se na postizanje tih ciljeva i time postavila osnove europskoga ESG okvira. Te obveze formalizirane su i izložene u nekoliko EU strateških dokumenata i publikacija i izričito su navedene u uvodnim izjavama većine EU regulativa koje se odnose na ESG.

Kako bi se ostvarili ciljevi održivog razvoja u vezi s klimatskim promjenama, međunarodna zajednica nastavila je s naporima, što je rezultiralo postizanjem novoga globalnog sporazuma o klimatskim promjenama u prosincu 2015. godine u Parizu ([Pariški sporazum](#)). Sporazum je stupio na snagu u studenome 2016. godine, a najvažnija njegova točka jest akcijski plan za ograničenje

globalnog zatopljenja na razini "**znatno manjoj**" od 2 °C, uz napore da se taj porast ograniči na 1,5 °C. Njegova ratifikacija obvezuje na smanjenje emisija stakleničkih plinova ne samo razvijene zemlje nego i zemlje u razvoju. Pariški sporazum, kao prvi međunarodni ugovor o klimatskim promjenama na globalnoj razini, potpisalo je 195 zemalja svijeta. Budući da je Europska unija jedna od njegovih potpisnica, taj se Sporazum spominje u mnogim službenim dokumentima i jedan je od temelja za donošenje brojnih uredbi i direktiva u kojima su okolišno održivi razvoj, odnosno održivost i tranzicija na sigurno, klimatski neutralno i kružno gospodarstvo prepoznati kao ključni ciljevi za osiguravanje dugoročne konkurentnosti gospodarstva Europske unije. Taj je sporazum pokrenuo međunarodnu borbu s klimatskim promjenama, u kojoj je Europa odlučila biti lider.

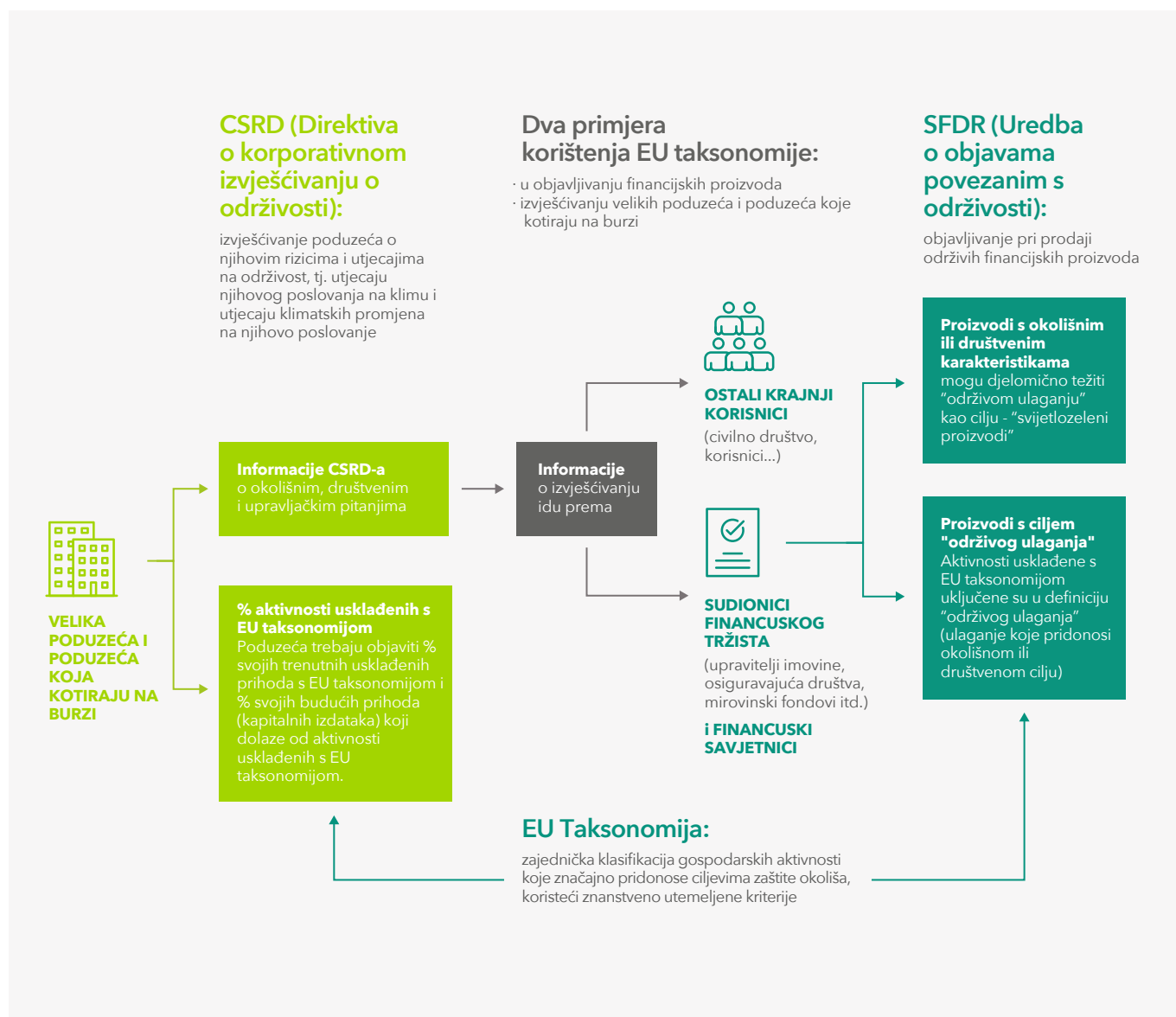
> 2.2. Europski akcijski plan

U ožujku 2018. godine donesen je [EU Akcijski plan](#) o financiranju održivog rasta, u čijem su središtu tri glavna cilja Europske unije:

- **preusmjeriti tokove kapitala prema održivim aktivnostima** – što je potaknulo donošenje **Uredbe o taksonomiji** 2020. godine kako bi se odgovorilo na pitanje koje su to aktivnosti održive i koliko su održive
- **uključiti čimbenike održivosti u upravljanje rizicima** – što je dovelo do **Uredbe o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga (SFDR)** 2019. godine odgovarajući na pitanje koliko su ulaganja zaista ESG rizična ili održiva
- **poticati transparentnost i dugoročne vizije** – što je dovelo do **Direktive o korporativnom izvještavanju o održivosti (CSRD)**, objavljene krajem 2022. godine, kako bi se definiralo koje je informacije potrebno pratiti i o njima izvijestiti. Također je dovelo i do **Direktive o dužnoj pažnji za održivo poslovanje (CSDDD)** koja će definirati kako se poduzeća trebaju ponašati.

Od poduzeća se očekuje da prilagode svoje poslovanje, procese, okvir za izvještavanje i informacijske sustave kako bi identificirala informacije koje će se objaviti, implementirala nove procese i sustave izvještavanja, prikupila podatke i definirala sadržaj novih izvještaja o održivosti.

Sve prethodno navedene propise potrebno je promatrati i razumjeti kao cjelinu:

Izvor: [Pregled taksonomije održivog financiranja Europske komisije \(travanj 2021.\)](#)

Podržavajući ciljeve Europske unije, **Republika Hrvatska** je u svojoj **Nacionalnoj razvojnoj strategiji do 2030.** odredila da će u sljedećih 10 godina nacionalne i europske izvore financiranja usmjeriti na poticanje održivoga gospodarstva i društva, oporavak i jačanje otpornosti na krize, zelenu i digitalnu tranziciju te uravnotežen regionalni razvoj.

> 2.3. Europski zeleni plan i Spremni za 55 posto

Krajem 2019. godine, kao odgovor na Pariški sporazum, Europska komisija objavila je [Europski zeleni plan \(European Green Deal\)](#) – detaljni politički plan za ograničavanje povećanja pros-

ječne globalne temperature na 1,5 °C iznad predindustrijskih razina, s posebnim ciljem smanjenja emisije stakleničkih plinova za 55 posto do 2030. godine u odnosu na 1990. i s planovima za veliku transformaciju ključnih sektora. Cilj je Europskoga zelenog plana da Europa postane prvi klimatski neutralan kontinent do 2050. godine te postigne održivost EU gospodarstva pretvaranjem klimatskih i okolišnih izazova u prilike u svim područjima politike te osiguravanjem pravedne i uključive tranzicije. Jedna trećina ulaganja od **1,8 bilijuna eura** iz plana za oporavak Next-GenerationEU i EU-ov sedmogodišnji proračun bit će izvor sredstava za Europski zeleni plan.

Financijske i ekonomske reforme prema Europskom zelenom planu:

Financijske reforme	Ekonomske reforme
• Plan ulaganja u održivu Europu (engl. Sustainable Europe Investment Plan) • Revidirana strategija održivog financiranja (engl. Renewed Strategy on Sustainable Finance)	• Brza dekarbonizacija energetske sustava • Inovacije u održivu industriju • Velika obnova postojećih zgrada • Razvoj čistijeg javnog i privatnog prijevoza • Napredak prema održivim prehrambenim sustavima

[Europski zakon o klimi](#) postavlja obvezu da Europa postane prvi klimatski neutralni kontinent. U okviru Europskoga zelenog plana u srpnju 2021. formulirani su prijedlozi za prilagodbu svih sektora gospodarstva EU-a radi suočavanja s tim izazovom, počevši sa smanjenjem emisija za najmanje 55 posto do kraja ovog desetljeća u usporedbi s razinama iz 1990. Donošenjem zakonodavnog paketa [Spremni za 55 posto](#) EU je učinio prvi korak prema postizanju klimatskih ciljeva do 2030. na pravedan, troškovno učinkovit i konkurentan način. Cilj je ažuriran kad je Komisija u [planu REPowerEU](#) predložila veće ambicije kad je riječ o energiji iz obnovljivih izvora i energetske učinkovitosti kako bi se odgovorilo na rusku invaziju na Ukrajinu i povećala energetska sigurnost Europe. **Očekuje se da će se na temelju tog konačnoga zakonodavnog paketa netoemisije stakleničkih plinova u EU-u do 2030. smanjiti za 57 posto.** Taj zakonodavni paket središnji je dio Europskoga zelenog plana, no nastavlja se i rad na drugim zakonodavnim paketima i prijedlozima te provedba zakonodavstva u državama članicama. Direktivu o oporezivanju energije, koja je sastavni dio paketa za ostvarivanje cilja od 55 posto, tek treba dovršiti.

Zakonodavstvo o smanjenju emisija stakleničkih plinova za 55 posto do 2030. sada je na snazi.

Donošenjem revidirane Direktive o energiji iz obnovljivih izvora **18. listopada 2023.** i Uredbe ReFuelEU Aviation, za EU su utvrđeni **pravno obvezujući klimatski ciljevi** koji obuhvaćaju sve ključne gospodarske sektore. Cjelokupni paket uključuje ciljeve smanjenja emisija u brojnim sektorima, cilj **širenja prirodnih ponora ugljika i ažuriran sustav trgovanja emisijama** radi ograničavanja emisija, određivanja cijene onečišćenja i ulaganja u zelenu tranziciju te **socijalnu potporu građanima i malim poduzećima**. Kako bi se osigurali **jednaki uvjeti** za europska poduzeća, mehanizam za ugljičnu prilagodbu na granicama jamči da se za uvezenu robu u ciljanim sektorima plaća jednaka cijena ugljika. EU je sad **ažurirao ciljeve kad je riječ o energiji iz obnovljivih izvora i energetske učinkovitosti te će do 2035. postupno ukinuti nova vozila koja onečišćuju okoliš**, a istodobno unaprijediti infrastrukturu za punjenje i upotrebu alternativnih goriva u cestovnom i pomorskom prometu te u zrakoplovstvu. U nastavku je sažeti pregled statusa prijedloga Komisije u vezi s paketom Spremni za 55 posto.

Spremni za 55 %

PRIJEDLOZI KOMISIJE

Reforma sustava EU-a za trgovanje emisijama (ETS)

Status: Donesena

Novi sustav EU-a za trgovanje emisijama za zgrade i goriva za cestovna vozila

Status: Donesena

Socijalni fond za klimatsku politiku

Status: Donesena

Uredba o raspodjeli tereta

Status: Donesena

Uredba o korištenju zemljišta, šumarstvu i poljoprivredi

Status: Donesena

Norme za emisije CO² iz automobila i kombija

Status: Donesena

Mehanizam za ugljičnu prilagodbu na granicama (CBAM)

Status: Donesena

Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora

Status: Donesena

Direktiva o energetskej učinkovitosti

Status: Donesena

Uredba o infrastrukturi za alternativna goriva (AFIR)

Status: Donesena

Uredba ReFuel EU Aviation

Status: Donesena

Uredba FuelEU Maritime

Status: Donesena

Direktiva o energetskim svojstvima zgrada

Status: Donesena

Ažurirana pravila EU-a za dekarbonizaciju tržišta plina i promicanje vodika

Status: Donesena

Uredba EU-a o smanjenju emisija metana u energetskom sektoru

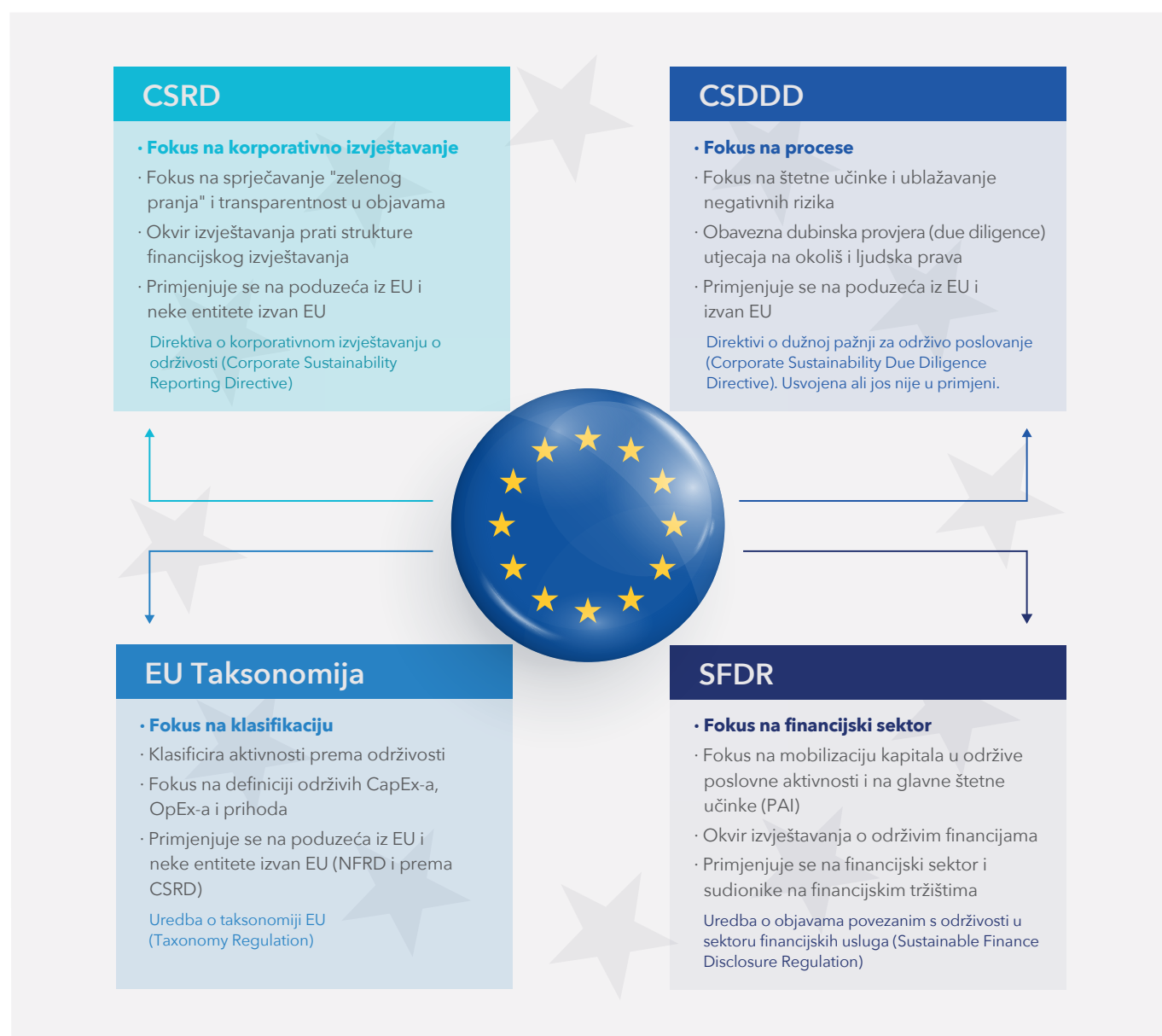
Status: Donesena

Izvor: [Mrežne stranice Europske komisije \(na dan 7. lipnja 2024.\)](#)

03

GLAVNA ESG REGULATIVA

U ovom poglavlju obrađujemo najvažnije sastavnice ESG regulatornog okvira Europske unije koje čine temelj Zelenog plana EU-a. Niže smo izdvojili ključne točke četiriju osnovnih akata tog okvira, dok se detaljnije informacije nalaze u narednim poglavljima.

> 3.1. CSRD

[Direktiva \(EU\) 2022/2464 o korporativnom izvješćivanju o održivosti](#), skraćeno **CSRD** (Corporate Sustainability Reporting Directive), stupila je na snagu 5. siječnja 2023. godine te zamjenjuje dotadašnju Direktivu o nefinancijskom izvještavanju, skraćeno **NFRD** (Non-Financial Reporting Directive), koju je od 2018. godine svih 28 država članica EU-a usvojilo u svoje nacionalno zakonodavstvo, što je obvezalo poduzeća koja su subjekti od javnog interesa i imala su više od 500 zaposlenika da se usklade sa zahtjevima Direktive. U Republici Hrvatskoj obveza je propisana Zakonom o računovodstvu.

Radi izvještavanja u sklopu NFRD-a poduzeća su mogla upotrebljavati mnoštvo standarda i okvira za izradu izvještaja (npr. **GRI standarde** kao najčešće korištene standarde u svijetu). To je dionicima otežalo uspoređivanje izvještaja o održivosti jer su se objavljene informacije uvelike razlikovale.

Da bi riješila ovaj problem, Europska unija pristupila je donošenju CSRD-a kako bi postavila opsežnija i stroža pravila za izvještavanje o održivosti, odnosno izvještavanje poduzeća o društvenim, ekološkim i upravljačkim čimbenicima. Cilj je Direktive učiniti objave poduzeća sveobuhvatnijima i međusobno usporedivima, poput financijsko-računovodstvenih izvještaja. Usvajanje CSRD-a dio je Akcijskog plana Europske unije o održivom financiranju (2018.) i Europskoga zelenog plana (2019.).

Ukratko, CSRD je usvojen kako bi standardizirao izvještavanje o održivosti poduzeća, poboljšao transparentnost i omogućio lakšu usporedbu informacija o održivosti, što je ključno za bolje informiranje investitora i drugih dionika.

U Republici Hrvatskoj 27. srpnja 2024. godine na snagu je stupio [novi Zakon o računovodstvu](#) (»Narodne novine«, broj 85/24) Glavni razlog njegove izrade bilo je uvođenje izvještavanja o održivosti za dio poduzetnika. No, uz novo izvještavanje o održivosti uvedene su i druge značajne novosti od kojih izdvajamo najznačajnije: povećani su pragovi za razvrstavanje poduzetnika i određivanje obveznika revizije te uvedena obveza izrade godišnjih financijskih izvještaja u elektroničkom formatu.

Uz donošenje novog Zakona o računovodstvu, donesene su i izmjene sljedećih zakona:

-
- [Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala](#), koji stupa na snagu 27. srpnja 2024. godine, osim čl. 5., 7., 11., 12. i 13. koji stupaju na snagu 17. siječnja 2025. godine. Tim se Zakonom hrvatsko zakonodavstvo usklađuje s Direktivom (EU) 2022/2464 radi unapređenja transparentnosti objava izdavatelja vrijednosnih papira te s Direktivom (EU) 2022/2556 radi poboljšanja digitalne operativne otpornosti investicijskih društava i operatora uređenog tržišta. Uzimajući u obzir da je prema odredbama Direktive (EU) 2022/2464 te odredbama ovih izmjena i dopuna Zakona potrebno sastaviti prve izvještaje o održivosti u 2025. za poslovnu godinu 2024., Zakon se donio po hitnom postupku kako bi se poduzetnici koji su obveznici izvještavanja o održivosti mogli pravodobno pripremiti za nove izvještajne zahtjeve.
 - [Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o revizij](#), koji stupa na snagu 27. srpnja 2024., osim čl. 97.a koji je dodan čl. 64. Zakona koji stupa na snagu 10. siječnja 2030. godine. Tim se izmjenama i dopunama u važeći Zakon o reviziji prenose odredbe Direktive (EU) 2022/2464 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2022. o izmjeni Uredbe (EU) 537/2014, Direktive 2004/109/EZ, Direktive 2006/43/EZ i Direktive 2013/34/EU u pogledu korporativnog izvještavanja o održivosti (SL 322/15, 16. prosinca 2022.). CSRD direktivom uloga revizorskog društva uvelike se mijenja. Revizorska društva obavljaju zakonsku reviziju godišnjih financijskih izvještaja te provjeravaju je li izvještaj posloводства u skladu s odredbama Zakona o računovodstvu.

Prema novom zakonodavnom okviru revizorska društva neće samo provjeravati je li poduzetnik izradio izvještaj o održivosti već se zahtijeva njegova provjera. Tako će provjera izvještaja o održivosti pridonijeti povezanosti i usklađenosti financijskih informacija i in-

formacija o održivosti, što je posebno važno za korisnike takvih informacija. Upravo zbog toga, CSRD direktivom izmijenjena je Revizijska direktiva (Direktiva 2006/43/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2006. o zakonskim revizijama godišnjih financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja, kojom se mijenjaju direktive Vijeća 78/660/EEZ i 83/349/EEZ i izvan snage stavlja Direktiva Vijeća 84/253/EEZ) kako bi se osiguralo da se na zakonsku reviziju godišnjih financijskih izvještaja i provjeru izvještaja o održivosti primjenjuju usklađena pravila. Kako bi se osigurala ujednačena praksa i visokokvalitetna provjera izvještaja o održivosti u cijelom EU-u, u skladu s CSRD direktivom, Europska komisija ovlaštena je izraditi standarde provjere održivosti.

Revizorska društva izražavat će, na temelju angažmana ograničene provjere, zaključak o usklađenosti izvještaja o održivosti sa standardima izvještavanja o održivosti (engl. ESRS). Zaključak treba obuhvatiti i postupak koji poduzetnik provodi kako bi utvrdio informacije o kojima izvještava u skladu sa standardima izvještavanja o održivosti kao i usklađenost sa zahtjevom za opisno označavanje izvještaja o održivosti. Također, revizorska društva trebaju procijeniti je li izvještavanje o održivosti u skladu sa zahtjevima za izvještavanjem iz čl. 8. Uredbe (EU) 2020/852.

U nastavku donosimo **pregled obveznika izvještavanja o održivosti** prema Zakonu o računovodstvu te roкове za izvještavanje prema definiranim skupinama.

Poduzetnici će postupno početi izvještavati o održivosti prema niže prikazanim rokovima.

OBVEZNICI IZVJEŠTAVANJA O ODRŽIVOSTI

Veliki poduzetnici

koji prelaze granične pokazatelje u najmanje dva od sljedeća tri uvjeta:

- Ukupna aktiva - 25 mil. €
- Prihod - 50 mil. €
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine - 250 radnika

Matična društva velike grupe

koja na konsolidiranoj osnovi prelaze granične pokazatelje u najmanje dva od sljedeća tri uvjeta:

- Ukupna aktiva - 25 mil. €
- Prihod - 50 mil. €
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine 250 radnika

Mali i srednji poduzetnici

Mali poduzetnici čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište bilo koje države članice EU-a koji ne prelaze granice pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

- Ukupna aktiva - 5 mil. eura
- Prihod - 10 mil. eura
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine - 50 radnika

Srednji poduzetnici čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište bilo koje države članice EU-a koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od sljedeća tri uvjeta:

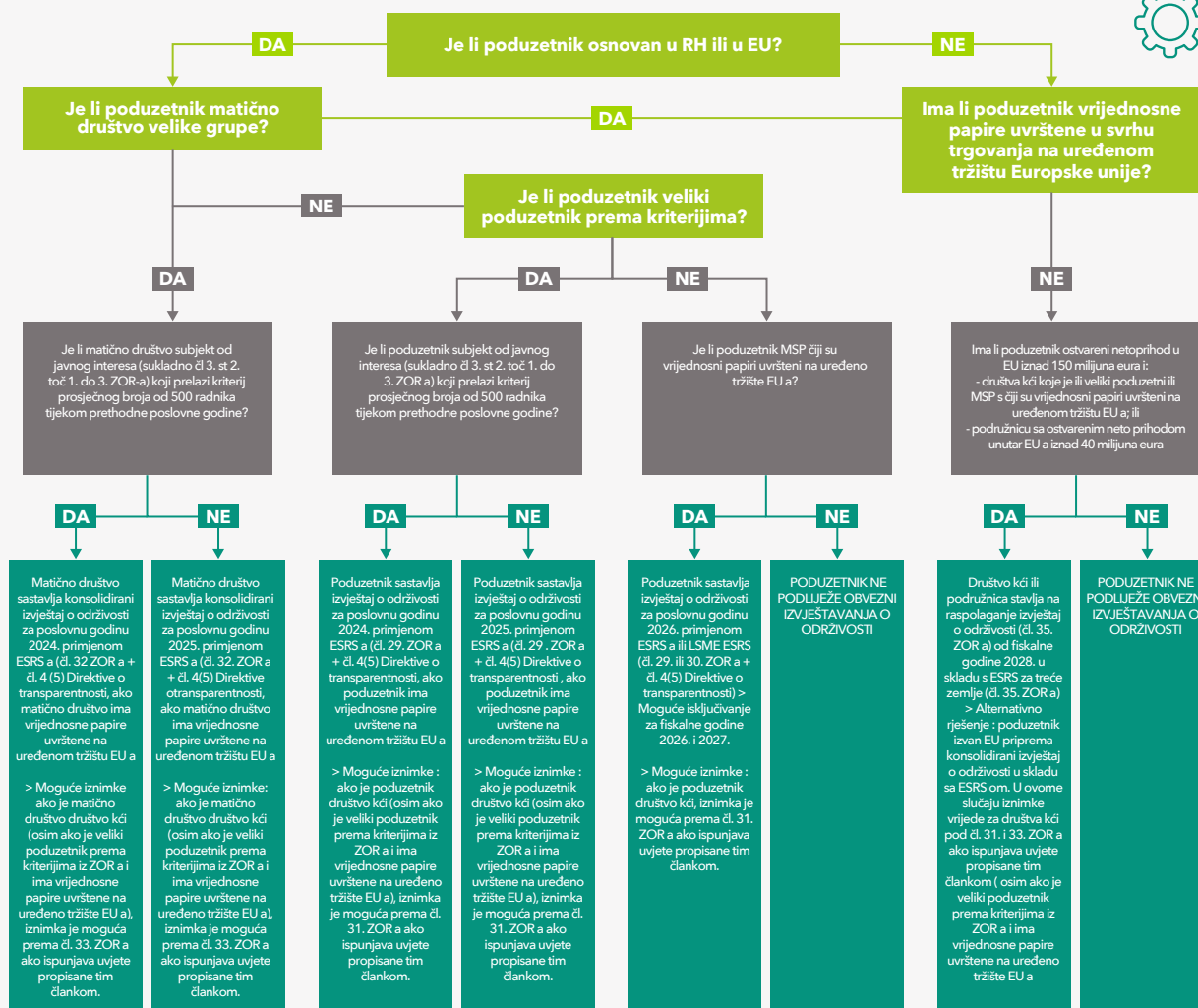
- Ukupna aktiva - 25 mil. €
- Prihod - 50 mil. €
- Prosječan broj radnika tijekom poslovne godine - 250 radnika

Poduzetnici iz trećih zemalja

Društvo kći ili podružnica iz EU-a čije **krajnje matično društvo primjenjuje pravo treće zemlje** ako je:

- Društvo kći veliki poduzetnik prema kriterijima ili mali i srednji poduzetnik čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište bilo koje države članice EU-a
- Podružnica ostvarila prihod veći od 40 mil. eura u prethodnoj poslovnoj godini (samo u slučaju da krajnje matično društvo nema društvo kći u EU)

Ova pravila vrijede samo ako krajnje matično društvo iz treće zemlje ostvaruje prihod veći od 150 mil. € u EU u svakoj od posljednje dvije uzastopne god.

Izvor: Obrada Ministarstva financija prema https://finance.ec.europa.eu/publications/frequently-asked-questions-implementation-eu-corporate-sustainability-reporting-rules_en

Poduzetnici s više od 500 zaposlenih

Izdavatelji uvršteni na uređeno tržište bilo koje države članice EU Kreditne institucije Društva za osiguranje

MSP (osim mikro)

čije su dionice uvrštene na burzi, male i jednostavne kreditne institucije te vlastita društva za osiguranje i reosiguranje (2 od 3 uvjeta):

- 450 000 EUR (aktiva)
 - 900 000 EUR (prihod)
 - 10 zaposlenih
- *mogućnosti izuzeća do 2028.**

2024.

(u 2025.)

2025.

(u 2026.)

2026.*

(u 2027.)

2028.

(u 2029.)

Veliki poduzetnici

(2 od 3 uvjeta):

- 25 mil EUR (aktiva)
- 50 mil EUR (prihod)
- 250 zaposlenih

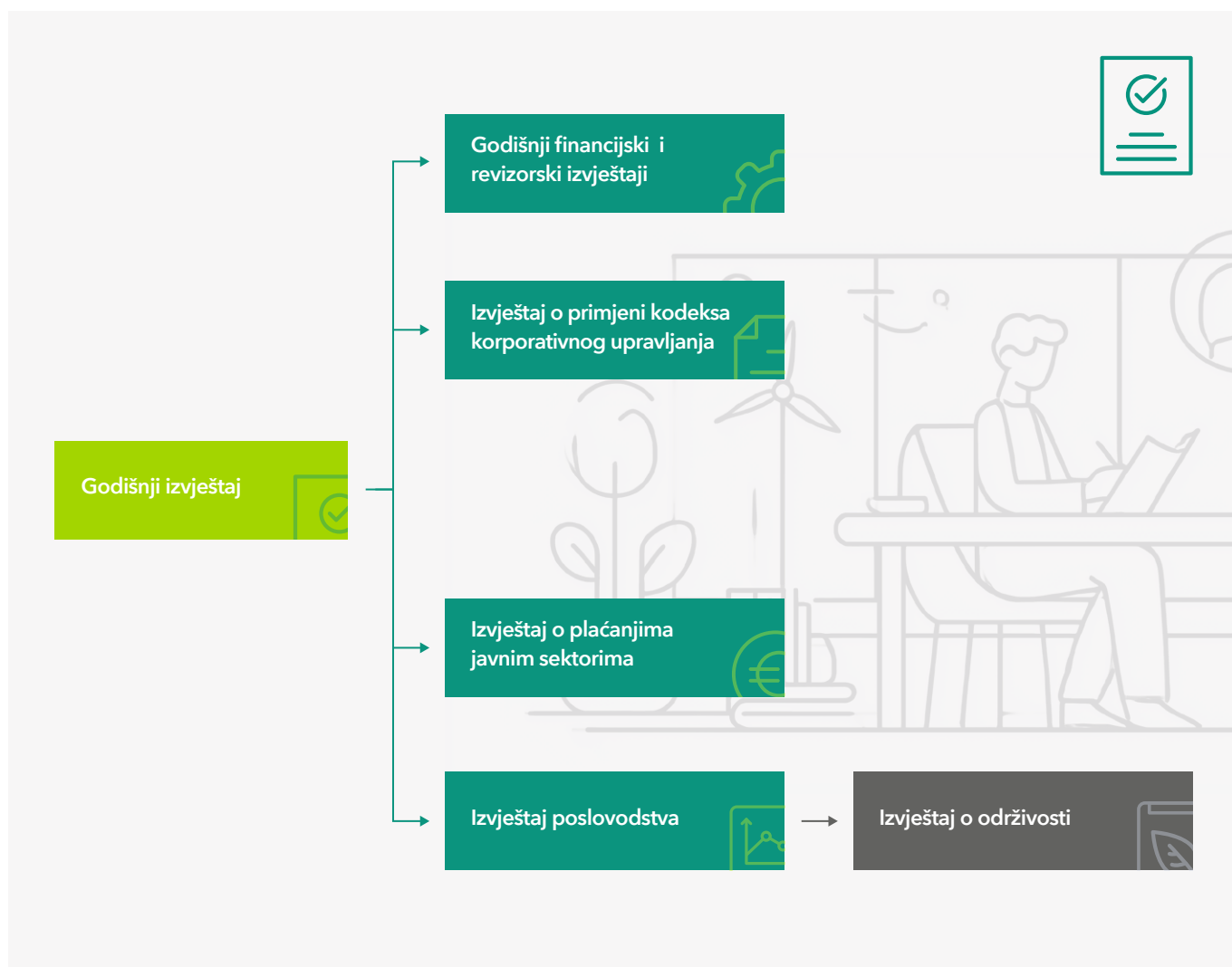
Poduzetnici izvan EU

koji ostvaruju značajne prihode unutar EU (>150 mil EUR) putem svojih podružnica

Mali i srednji poduzetnici čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište EU-a imat će mogućnost da do 1. siječnja 2028. u svoj izvještaj posloводства ne uključe informacije o održivosti, uz obvezu navođenja razloga zašto to nisu učinili.

Prema Zakonu poduzetnici su **dužni sastaviti godišnji izvještaj** koji mora sadržavati:

- godišnje financijske izvještaje za izvještajno razdoblje, uključujući revizorski izvještaj ako je propisana zakonska revizija godišnjih financijskih izvještaja
- izvještaj o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja, ako su ga dužni sastavljati prema odredbama Zakona
- izvještaj o plaćanjima javnom sektoru, ako su ga dužni sastavljati prema odredbama Zakona
- izvještaj posloводства u koji se uključuje izvještaj o održivosti.

Izvor: Web-stranice Ministarstva financija

U nastavku su prikazane **ključne razlike NFRD-a i CSRD-a** u obliku tablice kako bi se olakšala usporedba između dva okvira izvještavanja pružajući jasan uvid u obveze, primjenu, reviziju, okvir izvještavanja, obuhvat, usporedivost podataka i zahtjeve za izvještavanje.

	NFRD	CSRD
Obveznici	Veliki poduzetnici koji su subjekti od javnog interesa i koji na datum bilance prelaze kriterij prosječnog broja od 500 zaposlenika tijekom prethodne poslovne godine: · poduzeća uvrštena na burzu · banke i osiguravajuća društva	Obveznici NFRD-a + Veliki poduzetnici sa: · 250 zaposlenika i/ili · 50 MEUR prihoda i/ili · 25 MEUR ukupne aktive te mala i srednja poduzeća koja su na burzi (osim mikropoduzeća), male i jednostavne kreditne institucije te vlastita društva za osiguranje i reosiguranje
EU	~11.700 poduzeća	~50.000 poduzeća
RH	~70 poduzeća	~500 poduzeća
Primjena	2014. – 2024. (za 2023.)	2025. (za 2024.) nadalje
Revizija	Ne provodi se	Ograničeno uvjerenje neovisnih trećih strana jest obvezno (od 2025. godine u izvještajima za 2024.), ubuduće će se proširiti na razumno uvjerenje
Okvir izvještavanja	Slobodan izbor okvira izvještavanja (TCFD, GRI, CDP, SASB itd.)	Obvezna primjena ESRS standarda
Obuhvat	Manji obuhvat obveznih nefinancijskih podataka	Znatno proširen obuhvat obveznih podataka o održivosti (sveukupno 1.170 podatkovnih točaka)

Obuhvat	Otežana usporedivost nefinancijskih podataka – slobodan format, objava u godišnjem izvještaju	Usporedivi podaci o održivosti – digitalno označavanje prijavljenih podataka tako da budu strojno čitljivi (XBRL format u skladu s ESEF uredbom), objava je sastavni dio izvještaja posloводства, centralizirano na Europskoj jedinstvenoj pristupnoj točki (ESAP) od 2027.
Zahtjevi za izvještavanje	· zaštita okoliša · društvena odgovornost i odnos prema zaposlenicima · poštovanje ljudskih prava · borba protiv korupcije i mita · raznolikost u upravi društva (po dobi, spolu, obrazovanju i profesiji)	Zahtjevi NFRD-a ali i: · koncept dvostruke materijalnosti · formiranje dugoročnih ESG ciljeva i politika · dubinska analiza vrijednosnog lanca · objava podataka o društvenom, ljudskom i intelektualnom kapitalu · izvještavanje u skladu sa SFDR-om i EU taksonomijom

S obzirom na to da je dionicima bilo otežano uspoređivanje i mjerenje izvještaja o održivosti jer su se objavljene informacije uvelike razlikovale u mnoštvu standarda i okvira izrade izvještaja, cilj CSRD-a bio je odgovoriti na ovaj izazov uspostavljanjem standardnih ESG zahtjeva za izradu izvještaja koji zadovoljavaju potrebe svih dionika, odnosno [ESRS standarda](#).

Prvi set ESRS standarda izradila je Europska savjetodavna skupina za financijsko izvještavanje (**EFRA**), njihov konačan prijedlog objavljen je 15. studenoga 2022. godine, a Europska komisija ih je usvojila u srpnju 2023. godine. CSRD i novi ESRS standardi izrade izvještaja rezultat će velikim promjenama u poslovanju, procjeni rizika, upravljanju rizicima, transparentnosti, izvještavanju i usklađenosti poduzeća. Europska komisija usvojila je Delegiranu uredbu o dopuni Računovodstvene direktive glede standarda izvještavanja o održivosti 31. srpnja 2023. godine.

Struktura prvoga (usvojenog) i drugoga (nadolazećeg) seta ESRS-a prikazana je u tablici:

ESRS 1. SET	MEĐUSEKTORSKI STANDARDI	
	ESRS 1 Opći zahtjevi (načela i upute za izvještavanje)	ESRS 2 Opće objave (zahtjevi za objavljivanje primjenjivi na sve tematske standarde: GOV – upravljanje, SBM – strategija, IRO – učinci, rizici i prilike, MT – metrika i ciljevi)

ESRS 1. SET	TEMATSKI STANDARDI (SEKTORSKI NEOVISNI)		
	Okolišni	Društveni	Upravljački
	ESRS E1 Klimatske promjene	ESRS S1 Vlastita radna snaga	ESRS G1 Poslovno ponašanje
	ESRS E2 Onečišćenje	ESRS S2 Radnici u vrijednosnom lancu	
	ESRS E3 Vodni i morski resursi	ESRS S3 Pogođene zajednice	
	ESRS E4 Bioraznolikost i ekosustavi	ESRS S4 Potrošači i krajnji korisnici	
	ESRS E5 Korištenje resursa i kružno gospodarstvo		
ESRS 2. SET	SEKTORSKI STANDARDI I STANDARDI ZA PODUZEĆA IZVAN EU-A (odgođeno do 30. lipnja 2026.)		
	ESRS MSP STANDARDI (usvajanje do 30. lipnja 2024.)		
	LSME (MSP-ovi na burzi)	VSME (MSP dobrovoljni standardi)	
	Tri opća odjeljka: - Opći zahtjevi - Opće objave - Politike, radnje i ciljevi Tri odjeljka posvećena metrici: - Okoliš - Društvo - Poslovno ponašanje	- Osnovni modul i dva izborna: - Modul politike, radnje i ciljevi (PAT) - Modul poslovnih partnera	

Kada je riječ o **sadržaju izvještavanja o održivosti**, zahtijeva se da poduzetnici izvještavaju ne samo o informacijama u mjeri nužnoj za razumijevanje razvoja, poslovnih rezultata i položaja poduzetnika već i o informacijama potrebnim za razumijevanje utjecaja aktivnosti poduzetnika na okolišna, društvena i upravljačka pitanja, poštovanje ljudskih prava, borbu protiv korupcije i pitanja u vezi s podmićivanjem. Također, od poduzetnika se zahtijeva da izvještavanje o održivosti uključuje informacije o budućim i prošlim događajima te kvalitativne i kvantitativne informacije. Informacije bi se, prema potrebi, trebale temeljiti na nepobitnim znanstvenim dokazima te bi trebale biti usklađene, usporedive i prema potrebi utemeljene na jedinstvenim pokazateljima, istodobno omogućujući izvještavanje koje je specifično za pojedinačne poduzetnike i ne ugrožava poslovni položaj poduzetnika. Objavljene informacije o održivosti trebale bi uzeti u obzir kratkoročna, srednjoročna i dugoročna razdoblja te bi, prema potrebi, trebale sadržavati informacije o cijelom lancu vrijednosti poduzetnika.

Nadzor nad izvještavanjem

Novost je i **provjera izvještaja o održivosti** koju će u Republici Hrvatskoj obavljati **revizorska društva**. Nadzor nad izvještavanjem o održivosti ključni je element u utvrđivanju vjerodostojnosti podataka koje poduzeća objavljuju. U prvoj fazi izražavat će ograničeno uvjerenje, a u drugoj fazi razumno uvjerenje. Standarde za angažmane s izražavanjem ograničenog uvjerenja donijet će Europska komisija najkasnije do 1. listopada 2026. Dok Europska komisija ne donese standarde, svaka država članica moći će primjenjivati nacionalne standarde provjere, postupke ili zahtjeve. S obzirom na to da u Republici Hrvatskoj ne postoje nacionalni standardi, Zakonom o računovodstvu propisano je kako će se u prijelaznom razdoblju upotrebljavati Međunarodni standard za angažmane s izražavanjem uvjerenja 3000, koji je trenutno najčešće korišten standard u provjeri informacija povezanih s održivošću.

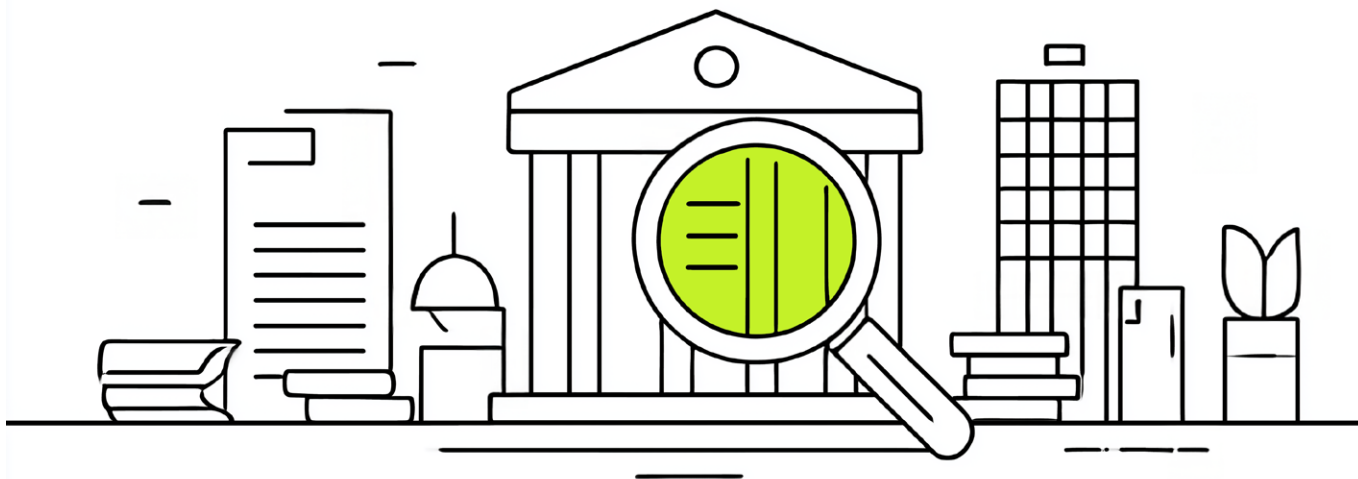
Dodatno, **reputacijski, pravni, financijski i drugi rizici** koji proizlaze iz nadzora nad izvještavanjem o održivosti ne mogu se zanemariti. Nedostatak točnosti ili transparentnosti u izvještavanju može dovesti do ozbiljnih reputacijskih šteta za poduzeće, što uključuje gubitak povjerenja među potrošačima, investitorima i drugim ključnim dionicima. Ti se rizici dalje kompliciraju potencijalnim pravnim posljedicama zbog neusklađenosti s regulativama, što može rezultirati financijskim kaznama, sudskim postupcima i drugim regulatornim sankcijama. Dodatno, za poduzeća na burzi nepotpune ili netočne informacije mogu dovesti do neefikasnosti na tržištu kapitala i netočnih tržišnih procjena. U tom kontekstu uloga revizorskih društava postaje još važnija jer njihova provjera i uvjerenje o izvještajima pružaju nužnu sigurnost za to da poduzeća adekvatno upravljaju svojim održivim praksama i izvještavaju o njima na odgovarajući način. Upravljanje tim rizicima zahtijeva robusne interne kontrolne mehanizme, transparentno izvještavanje i aktivno uključivanje svih ključnih dionika kako bi se osiguralo da poduzeće može odgovoriti na sve izazove povezane s održivošću na učinkovit i odgovoran način.

Mali i srednji poduzetnici

Mali i srednji poduzetnici imat će **jednostavnije standarde izvještavanja** od velikih poduzeća. Od 22. siječnja do 21. svibnja 2024. EFRAG je proveo javno savjetovanje o [Nacrtu ESRS-a za MSP-ove koji kotiraju na burzi \(LSME ESRS\)](#) i Nacrtu ESRS-a za dobrovoljno izvještavanje MSP-ova (**VSME**) prikupljajući povratne informacije od širokog kruga dionika, uključujući MSP-ove, udruženja MSP-ova, banke, bankarska udruženja, velika poduzeća, računovođe i druge zainteresirane strane.

Europska komisija donijet će i standarde za pojedine sektore i standarde za poduzetnike iz trećih zemalja. Na zahtjev Europske komisije te nakon javnog savjetovanja, EFRAG je 17. prosinca 2024. dostavio i objavio **Dobrovoljni standard za izvještavanje o održivosti za male i srednje poduzetnike koji ne kotiraju na burzi – VSME**.

VSME razvijen je radi toga da postane zajednička referentna točka za kreditne institucije, ulagače i velika poduzeća (kupce) u lancu vrijednosti kada definiraju svoje zahtjeve prema MSP-ovima. Očekuje se da će VSME ograničiti trenutne višestruke ESG zahtjeve za podacima koji bi predstavljali značajan teret za MSP-ove. Tijekom 2025. EFRAG će pokrenuti niz inicijativa uključujući izdavanje vodiča i edukativnih materijala, provođenje kampanja podizanja svijesti, organizaciju događanja te praćenje razvoja novih alata i platformi.

ESRS LSME bit će objavljen kao delegirani akt i stupit će na snagu 1. siječnja 2026. godine s dodatnom dvogodišnjom opcijom izuzeća. Svrha nacrtu ESRS LSME-a jest postaviti zahtjeve za izvještavanje koji su proporcionalni i relevantni za opseg i složenost aktivnosti te kapacitete i karakteristike MSP-ova. Očekuje se da će to podržati MSP-ove koji kotiraju na burzi u dobivanju boljeg pristupa financiranju i izbjeći diskriminaciju prema njima od strane sudionika na financijskom tržištu jer će omogućiti dostupnost standardiziranih informacija o održivosti.

Glavno načelo u razvoju **obaju standarda** maksimalno je pojednostavnjenje sadržaja, uz zadržavanje podatkovnih točaka koje su potrebne za zadovoljenje potreba korisnika. S druge strane, eventualni dodatni zahtjevi zbog specifičnih ugovornih odnosa nisu pokriveni i mogu predstavljati dodatno opterećenje za MSP-ove. Trendovi pokazuju da potrošači prednost sve više daju održivijim poduzećima te će kao rezultat toga banke i/ili ulagači postupno prestati financirati neodržive MSP-ove (nakon što integriraju ESG rizike u svoje procjene portfelja), a velika poduzeća odabirat će najodrživije dobavljače kako bi poboljšala svoju održivost.

Od MSP-ova uglavnom će se tražiti da:

- opišu svoje **politike i strategije** (o održivosti)
- daju informacije o glavnim **štetnim utjecajima** na pitanja održivosti (aktivnosti MSP-ova na okoliš i društvo) te **radnje** koje se poduzimaju za praćenje, ublažavanje ili sanaciju takvih štetnih utjecaja
- navedu **glavne rizike** povezane s ESG pitanjima koja utječu na MSP-ove i kako tim rizicima upravljaju
- daju informacije o određenim **KPI**-jevima koji se odnose na gore navedena pitanja
- i ostale **specifične podatke** potrebne za dubinske analize velikih poduzeća.

> 3.2. CSDDD

Pregovori o [Direktivi o dužnoj pažnji za održivo poslovanje](#), odnosno CSDDD-ju (Corporate Sustainability Due Diligence Directive) završeni su u prosincu 2023. godine, ali je proces usvajanja naišao na nekoliko poteškoća zbog zabrinutosti koje su iznijele razne države članice. Europski parlament glasovao je 24. travnja 2024. za usvajanje CSDDD-a. To znači da je CSDDD završio sve potrebne faze za odobrenje unutar EU-a. Države članice imaju **dvije godine** od stupanja na snagu **za implementaciju zakonodavstva u nacionalno pravo**, a zahtjevi će početi vrijediti za poduzeća tri, četiri i pet godina nakon stupanja na snagu, ovisno o veličini.

Cilj je poticati održivo i odgovorno korporativno ponašanje te učvrstiti pitanja ljudskih prava i okoliša u poslovanju poduzeća i korporativnom upravljanju. Nova će pravila osigurati da se poduzeća pozabave negativnim učincima svojih radnji uključujući u svojim lancima aktivnosti unutar i izvan Europe. „**Lanac aktivnosti**“ definiran je u CSDDD-u i znači: djelatnosti povezane s proizvodnjom robe ili pružanjem usluga koje obavlja poduzeće uključujući razvoj proizvoda ili usluge, upotrebu i odlaganje proizvoda te povezane aktivnosti uspostavljenih poslovnih odnosa poduzeća na početku i kraju lanca.

CSDDD zahtijeva od obuhvaćenih poduzeća:

1. **provođenje dubinske analize** kako bi se na osnovi pristupa temeljenog na riziku utvrdili stvarni i potencijalni (i) **štetni utjecaji na ljudska prava** i (ii) **štetni utjecaji na okoliš**, s obzirom na vlastito poslovanje, poslovanje podružnica i poslovanje koje provode poslovni partneri u lancima vrijednosti poduzeća – i djelovalo u skladu s time
2. usvajanje i provedbu **tranzicijskog plana** za ublažavanje klimatskih promjena čiji je cilj osigurati, najboljim naporima, kompatibilnost poslovnog modela i strategije poduzeća s (i) **prijelazom na održivo gospodarstvo** i (ii) **ograničenjem globalnog zatopljenja na 1,5 °C**.

Za neusklađenost su predviđene novčane kazne do gornjeg praga od barem **pet posto neto globalnog prometa**. Uz javnu, CSDDD uključuje režim građanske odgovornosti te pojedinci i organizacije, uključujući sindikate i nevladine organizacije, imaju mogućnost pokrenuti građanske postupke u roku od **pet godina** za štete koje su prouzročila obuhvaćena poduzeća namjernim ili nemarnim kršenjem obveze da se spriječe, ublaže ili okončaju **negativni učinci**.

CSDDD se primjenjuje na vrlo velika poduzeća, s postupnim stupanjem na snagu ovisno o veličini (grafički prikazano u nastavku). Opći pragovi prijedloga značajno su povećani, što je rezultiralo smanjenjem od 30 posto početnog broja poduzeća za koja se očekivalo da budu obuhvaćena CSDDD-om:

1. **poduzeća iz EU-a** s najmanje **1.000 zaposlenika** (prije: 500) i prometom od najmanje **450 MEUR** (prije: 150)
 2. CSDDD će se primjenjivati na **krajnje matično poduzeće** grupe koja dosegne prag od **1.000 zaposlenika** i promet od **450 MEUR** te
 3. na **poduzeća izvan EU-a** koja postignu promet od **450 MEUR unutar EU-a**
 4. društva koja ostvaruju prihode od franšiza veće od 22,5 MEUR uz promet veći od 80 MEUR.
-

> 5.000 zaposlenika
> 1.500 MEUR prometa

> 3.000 zaposlenika
> 900 MEUR prometa

> 1.000 zaposlenika
> 450 MEUR prometa

Pod uvjetom da podružnica ispunjava obveze prema CSDDD-u, krajnji matični holding može primijeniti izuzeće.

Za regulirane financijske subjekte, obveze dubinske analize CSDDD-a primjenjuju se samo na njihove vlastite operacije i uzvodni lanac aktivnosti, ali se obveza donošenja plana klimatske tranzicije primjenjuje u potpunosti.

Mikro, mali ili srednji poduzetnik, bez obzira na pravni oblik, a koji nije dio velike grupe, nije obuhvaćen. Međutim, kada malo i srednje poduzeće ima **komercijalni ugovor** koji se odnosi na poslovanje, proizvode ili usluge **poduzeća u opsegu** ili obavlja poslovne operacije povezane s takvim poslovima, proizvodima ili uslugama, na njega utječe CSDDD.

Očekuje se objava smjernica za dužnu pažnju koje razvijaju relevantne EU agencije uključujući upute za najbolje prakse, planove tranzicije i angažiranje dionika. Savjetujemo poduzećima da predvide nova pravila i provedu pripremne aktivnosti poput provođenja analize nedostataka i rizika u odnosu na postojeće Smjernice OECD-a (**OECD Guidelines for MNE's i Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct**), identificiranja ključnih dionika i potencijalnih i stvarnih negativnih utjecaja te formuliranja strategije dužne pažnje u skladu s aktivnostima u lancu vrijednosti.

> 3.3. EU taksonomija

[Uredba \(EU\) 2020/852 o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja](#), odnosno EU taksonomija, usvojena u srpnju 2020., služi kao klasifikacijski sustav za ekonomske aktivnosti koje pridonose klimatskim i ekološkim ciljevima EU-a. EU taksonomija je robustan, znanstveno utemeljen alat za transparentnost za poduzeća i investitore, što osigurava zajedničko razumijevanje ili „zajednički jezik“ zelenih gospodarskih aktivnosti – aktivnosti koje imaju značajan doprinos ekološkim ciljevima Europskoga zelenog plana radi postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine. Održivo financiranje ima ključnu ulogu u ostvarivanju tih ciljeva preusmjeravajući privatne investicije na održive tehnologije i poslove. Jedna od osnovnih svrha ovog sustava klasifikacije jest definiranje skupa kriterija za određivanje održivih gospodarskih djelatnosti i investicija na razini cijelog EU-a kako bi se uklonile prepreke na unutrašnjem tržištu EU-a u vezi s due diligence ulaganjima i prikupljanjem sredstava za održive projekte, pritom izbjegavajući zeleni manipulativni marketing (engl. greenwashing).

EU taksonomija služi kao temelj za druge regulatorne akte kao što je Europski standard za zelene obveznice, Uredba o znaku za okoliš EU-a (engl. EU Ecolabel Regulation) za financijske proizvode, CSRD i druge, koji dodatno podupiru njezinu implementaciju. Uz okolišnu taksonomiju koja je trenutno na snazi, Europska komisija planira donošenje **upravljačke i društvene** taksonomije.

EU taksonomija je popis gospodarskih djelatnosti s kriterijima uspješnosti u **šest okolišnih ciljeva**:

- 1. Ublažavanje klimatskih promjena** – djelatnost mora značajno pridonijeti stabilizaciji koncentracija stakleničkih plinova u atmosferi izbjegavanjem ili smanjenjem emisija stakleničkih plinova u skladu s "ciljem od 1,5 stupnja" Pariškog sporazuma ili povećanjem skladištenja stakleničkih plinova.
- 2. Prilagođavanje klimatskim promjenama** – uključuje rješenja za prilagodbu koja značajno smanjuju rizik od štetnih utjecaja trenutne klime i očekivane buduće klime na tu ekonomsku aktivnost ili značajno smanjuju te štetne utjecaje, bez povećanja rizika od štetnih utjecaja na ljude, prirodu ili imovinu.
- 3. Održiva uporaba i zaštita voda i morskih resursa** – djelatnosti pridonose postizanju dobrog statusa voda ili sprečavanju pogoršanja kvalitete vode.
- 4. Prijelaz na kružno gospodarstvo** – djelatnost značajno pridonosi prijelazu na kružno gospodarstvo uključujući sprečavanje otpada, ponovnu uporabu i reciklažu.
- 5. Sprečavanje i suzbijanje onečišćenja** – djelatnost značajno pridonosi zaštiti od onečišćenja smanjenjem ili sprečavanjem emisija, poboljšanjem kvalitete zraka, vode ili tla, izbjegavanjem štetnih učinaka kemikalija na ljudsko zdravlje ili okoliš ili uklanjanjem zagađivača i otpada.
- 6. Zaštita i obnova biološke raznolikosti i ekosustava** – djelatnost pridonosi zaštiti, očuvanju ili obnovi biološke raznolikosti ili postizanju dobrog stanja ekosustava ili zaštiti ekosustava.

EU taksonomija primjenjuje se na:

- 1. poduzeća s obvezom objave nefinancijskog izvještaja** – CSRD propisuje obvezu izvještavanja o udjelu aktivnosti usklađenih s EU taksonomijom na sva velika poduzeća i sva poduzeća na reguliranim tržištima EU-a
- 2. pružatelje financijskih proizvoda** – SFDR zahtijeva objavu o stupnju usklađenosti financijskih proizvoda s EU taksonomijom.

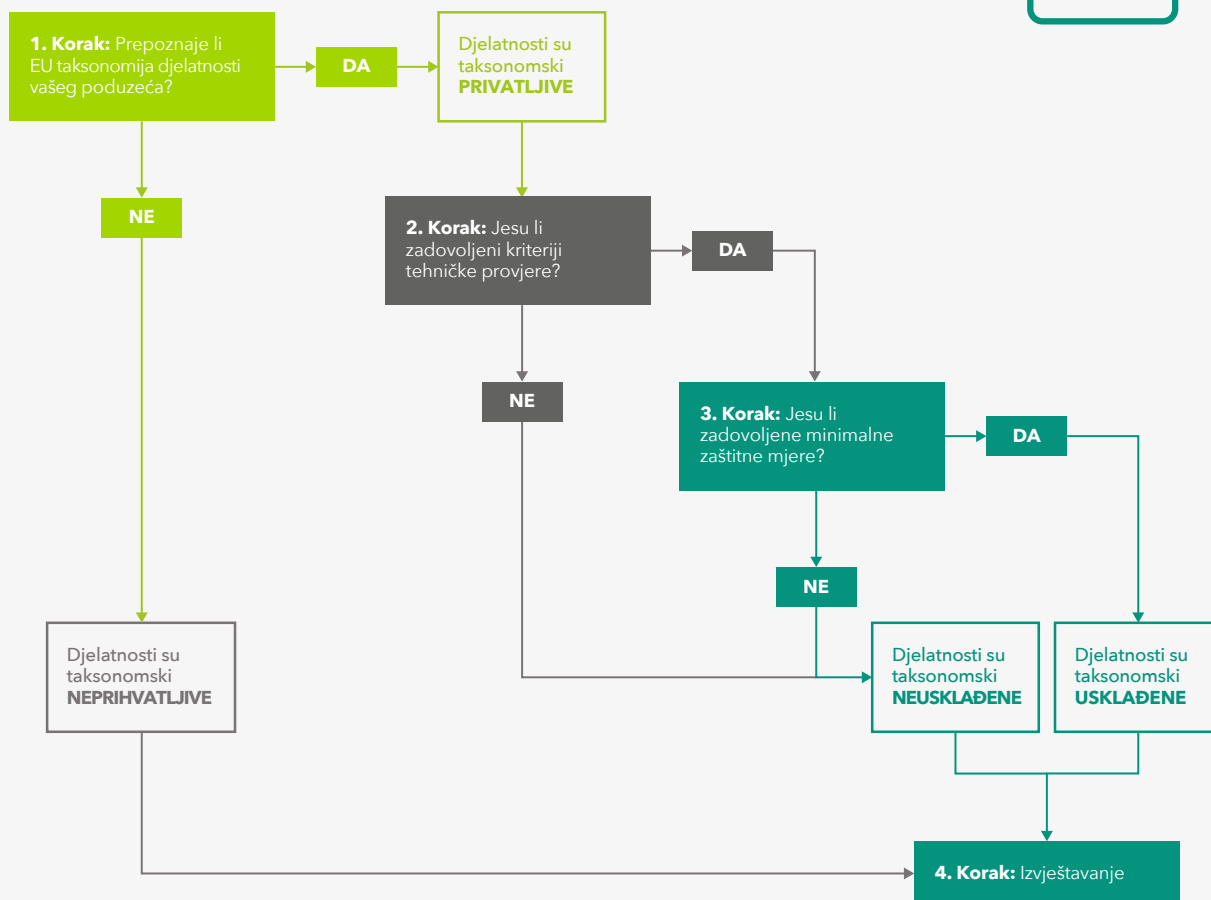
Smatra se da je neka ekonomska djelatnost **usklađena** s EU taksonomijom ako:

- 1. značajno pridonosi** ostvarivanju najmanje jednog od šest okolišnih ciljeva
- 2. ne šteti bitno** preostalim okolišnim ciljevima (**DNSH** – Do no significant harm)
- 3. provodi se u skladu s minimalnim socijalnim i upravljačkim zaštitnim mjerama** (Smjernicama OECD-a za multinacionalna poduzeća, Vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima, Deklaracijom Međunarodne organizacije rada (ILO) o temeljnim načelima i pravima na radu te Međunarodnom poveljom o ljudskim pravima).

Delegirani akti EU taksonomije utvrđuju tehničke kriterije za procjenu prihvatljivosti i usklađenosti djelatnosti koje značajno pridonose okolišnim ciljevima. Ovi akti omogućuju da EU taksonomija bude prilagodljiv dio zakonodavstva koji se može mijenjati i pooštriti na temelju objektivnih kriterija. Iako EU taksonomija i delegirani akti ne obuhvaćaju sve gospodarske djelatnosti, prioritet

se daje onima koje najviše pridonose okolišnim ciljevima. Inicijalnim delegiranim aktima definirani su kriteriji za djelatnosti prvih dvaju ciljeva (klimatski ciljevi), dok su daljnjim delegiranim aktima oni dopunjeni i definirani su kriteriji za djelatnosti preostalih četiriju okolišnih ciljeva. **NACE** kodovi navedeni uz pojedine djelatnosti trebaju se shvatiti samo kao indikativne smjernice jer ne pružaju potpuni pregled svih prihvatljivih gospodarskih aktivnosti niti detaljan opis aktivnosti. Jedan od ključnih preduvjeta za zadovoljavanje DNSH kriterija za cilj prilagodbe klimatskim promjenama jest to da je za djelatnost i lokaciju provedena dokumentirana **procjena rizika i ranjivosti djelatnosti na kronične i akutne klimatske rizike klimatskih promjena (CRVA)** te ustanovljeno postoje li mjere za prilagodbu. Fizički rizik kao posljedica klimatskih rizika karakterizira neposredna prijetnja – šumski požari, poplave, oborine, ekstremne temperature i ostali ekstremni vremenski događaji koji su već sada redovita pojava, a za potrebe izrade CRVA-e u obzir se uzimaju projekcije budućih fizičkih rizika uzrokovanih klimatskim promjenama prema scenarijima Međuvladina panela o klimatskim promjenama (IPCC). Za potrebe izrade CRVA-e uzimaju se scenariji RCP 4.5 ili RCP 8.5. Slijedi prikaz hodograma za primjenu navedenih zahtjeva.

Koraci koje poduzeća trebaju provesti za procjenu prihvatljivosti i usklađenosti svojih djelatnosti s EU taksonomijom

Izvor: Prilagođeno iz [Korisničkog priručnika za EU Taksonomiju Europske komisije](#) (lipanj 2023.)

Nefinancijska poduzeća nakon prethodne procjene prihvatljivosti i usklađenosti dužna su objaviti:

1. Kvantitativne podatke, tj. udio taksonomski prihvatljivih, usklađenih i neusklađenih djelatnosti u sljedećim ključnim pokazateljima uspješnosti:

1. prihodu

2. CapEx-u (kapitalnim troškovima)

3. OpEx-u (operativnim troškovima)

2. Kvalitativne podatke, tj. opis metoda za identificiranje i raspodjelu prihoda, CapEx-a i OpEx-a uključujući osnovne pretpostavke i prateće podatke koji podržavaju ove izračune te opis promjena u usporedbi s prethodnim izvještajem.

S obzirom na **financijska poduzeća**, koja se mogu klasificirati u četiri kategorije (upravitelji imovinom, kreditne institucije, investicijska društva te društva za osiguranje i reosiguranje), EU taksonomija zahtijeva objavu informacija o tome kako i u kojoj su mjeri aktivnosti tih poduzeća povezane s gospodarskim djelatnostima koje se kvalificiraju kao okolišno održive, odnosno taksonomski usklađene djelatnosti. Dakle, za ta financijska poduzeća, ključni pokazatelji uspješnosti koje zahtijeva EU taksonomija više su usmjereni na udjele ulaganja ili premija osiguranja u okolišno održivim gospodarskim djelatnostima te se razlikuju od pokazatelja koje moraju objaviti nefinancijska poduzeća. Na primjer, **kreditne institucije i investicijska društva** moraju objaviti omjer zelene imovine – **GAR** (Green Asset Ratio), koji prikazuje udio poduzeća i projekata u njihovim portfeljima povezanim s djelatnostima usklađenim s EU taksonomijom, dok **osiguravatelji** moraju objaviti **udio svojih premija** povezanih s policama neživotnog osiguranja koje pokrivaju klimatske rizike i koliki **udio njihovih ulaganja** financira okolišno održive aktivnosti. Upravitelji imovinom moraju objaviti udio ulaganja koja su usmjerena na djelatnosti usklađene s taksonomijom kao dio svojih sredstava pod upravljanjem – **GIR** (Green Investment Ratio).

U **2024.** izvještava se za rezultate financijske godine 2023. za svih **šest okolišnih ciljeva** pri čemu će poduzeća za dodatne djelatnosti morati izvijestiti samo o udjelu prihvatljivih djelatnosti, **a od 2025.** izvještavaju i o usklađenosti, kako je detaljnije prikazano u nastavku.

NEFINANCIJSKA PODUZEĆA	Prihvatljivost	Usklađenost
Klimatski ciljevi (1 i 2) – inicijalne djelatnosti	2024. za izvještavanje o financijskoj 2023. godini	
Klimatski ciljevi (1 i 2) – dodatne djelatnosti	2024. za izvještavanje o financijskoj 2023. godini	2025. za izvještavanje o financijskoj 2024. godini
Preostali okolišni ciljevi (3 do 6) – dodatne djelatnosti		
FINANCIJSKA PODUZEĆA	Prihvatljivost	Usklađenost
Klimatski ciljevi (1 i 2) – inicijalne djelatnosti	2024. za izvještavanje o financijskoj 2023. godini	
Klimatski ciljevi (1 i 2) – dodatne djelatnosti	2024. za izvještavanje o financijskoj 2023. godini	2026. za izvještavanje o financijskoj 2025. godini
Preostali okolišni ciljevi (3 do 6) – dodatne djelatnosti		

MSP-ovi koji nisu na burzi trenutno su izuzeti od obveze objavljivanja informacija o održivosti prema Uredbi o EU taksonomiji. Međutim, ipak trebaju obratiti pažnju na EU taksonomiju jer bi mogla posredno utjecati na njih. Na primjer, banke i investitori mogu tražiti od MSP-ova informacije o njihovim održivim aktivnostima kada se prijavljuju za kredite ili traže investicije.

Paket za pojednostavnjenje Omnibus (Omnibus Simplification Package)

U cilju pojednostavljenja pravila EU, povećanja konkurentnosti poduzetnika i smanjenja administrativnog opterećenja poduzetnika, Europska komisija je 26. veljače 2025. predstavila tzv. Omnibus paket - novi paket zakonodavnih prijedloga usmjeren na pojednostavljenje pravila.

S obzirom na to da je Direktiva (EU) 2025/794, koja u članku 1. mijenja CSRD direktivu, stupila na snagu 17. travnja 2025., a rok za njezin prijenos u nacionalno zakonodavstvo je 31. prosinca 2025., do kraja ove godine izmijenit će se Zakon o računovodstvu (Narodne novine, br. 85/24 i 145/24) te Zakon o tržištu kapitala kako bi se pravni okvir Republike Hrvatske u dijelu izvještavanja o održivosti u potpunosti uskladio s odredbama navedene Direktive. To ujedno znači i da će obveznici izvještavanja o održivosti u drugom krugu koji su bili navedeni na [indikativnom popisu](#) potencijalnih obveznika sukladno članku 70. stavku 1. točki 2. Zakona o računovodstvu (koji su trebali po prvi puta izvještavati u 2026. godini za poslovnu godinu 2025.), a koji je objavilo Ministarstvo financija, biti obvezni izvještavati tek od poslovne godine koja započinje 1. siječnja 2027. ili nakon toga datuma. Budući da Direktiva (EU) 2025/794 ne utječe na prvi krug obveznika, poduzetnici koji su, sukladno CSRD direktivi, odnosno Zakonu o računovodstvu obvezni izvještavati o održivosti za poslovnu godinu 2024., dužni su dostaviti izvještaje o održivosti u 2025. godini i to do roka za javnu objavu."

Novosti o tijeku Omnibus procesa:

- EFRAG planira objaviti prvu pojednostavljenu verziju ESRS-a do sredine lipnja, a zatim i dodatnu verziju do sredine srpnja.

- U Europskom parlamentu, izjavitelj Jörgen Warborn objavit će svoj prvi nacrt izvješća nekoliko dana prije nego što ga predstavi odboru JURI (Odbor za pravna pitanja) 23./24. lipnja.
- U Vijeću, Omnibus je na dnevnom redu Vijeća za opće poslove 24. lipnja.

Omnibus

Trenutni prijedlozi pojednostavljenja paketa predviđaju:

EU taksonomija

Dobrovoljno izvještavanje za velika poduzeća (>1.000 zaposlenih, prihod do 450 mil. €): obvezna objava prihoda i CapEx KPI ako tvrde usklađenost s EU taksonomijom, dok je objava OpEx KPI dobrovoljna. Moguće izvještavanje djelomične usklađenosti.

CSDDD

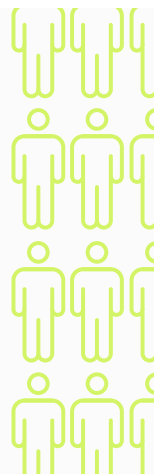
(Due diligence)

Obveze se odnose isključivo na izravne dobavljače, primjena odgođena do 2028. godine.

CSRD

Izvješćivanje o održivosti

Obvezno samo za poduzeća s više od 1000 zaposlenih, odgođa pune primjene do 2028. godine.

Europski standardi izvještavanja o održivosti

ESRS

Smanjen broj podatkovnih točki za izvještavanje, odgođeni sektorski standardi i zadržano samo ograničeno uvjerenje

CBAM

(Mehanizmi prilagodbe ugljika na granicama)

predlaže se da uvoznici koji uvoze manje od 50 tona godišnje budu izuzeti. Procjena je da će ovim pragom 90 % manjih uvoznika biti oslobođeno obveze izvještavanja, pri čemu preostali obveznici pokrivaju 99% emisija CO2 materijala koji se uvoze u EU.

Vremenski okvir zakonodavnog postupka

> 3.4. SFDR

Uredba (EU) 2019/2088 o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga, odnosno **SFDR** (Sustainable Finance Disclosure Regulation) predstavlja ključni element EU-ove inicijative za transparentnost na financijskom tržištu u vezi s okolišnim, društvenim i upravljačkim čimbenicima. Stupila je na snagu u ožujku 2021. godine i ima značajan utjecaj na sudionike financijskog tržišta uključujući banke, upravitelje imovinom, osiguravajuća te investicijska društva. Cilj je SFDR-a promicati održivost poboljšanjem transparentnosti i osiguravanjem integriranosti ESG čimbenika u investicijske odluke.

SFDR nadopunjuje druge ključne regulative poput CSRD-a i EU taksonomije osiguravajući dosljednost u EU-ovu režimu održivog financiranja.

Uredbom se od sudionika na financijskim tržištima i financijskih savjetnika koji pružaju usluge investicijskog savjetovanja ili savjetovanja o osiguranju zahtijeva da objave politike o uključivanju rizika održivosti (okolišni, društveni ili upravljački događaji ili uvjeti koji mogu uzrokovati negativan bitan učinak na vrijednost ulaganja). Također, potrebno je osigurati transparentnost takvog uključivanja uzimajući u obzir štetne čimbenike na održivost (okolišna i socijalna pitanja, pitanja u vezi sa zaposlenicima, poštovanjem ljudskih prava, borbom protiv korupcije i podmićivanja) u njihovim procesima te pružiti informacije o održivosti u vezi s financijskim proizvodima.

SFDR-ov cilj je činiti profil održivosti sredstava usporedivim i bolje razumljivim krajnjim ulagačima eliminirajući manipulativni zeleni marketing (engl. greenwashing) uspostavljanjem jednakih uvjeta za mjerenje i otkrivanje čimbenika održivosti u financijskim proizvodima. SFDR zahtijeva od upravitelja portfelja i investicijskih društava ugrađivanje ESG čimbenika u glavne procese upravljanja rizicima, bez obzira na to je li proizvod ulaganja održiv ili ne.

Ključni elementi SFDR-a uključuju tri stupa:

- 1. Transparentnost:** kad je riječ o štetnim utjecajima na održivost na razini poduzeća i na razini proizvoda. Financijski sudionici moraju pružiti jasne i dosljedne informacije o tome kako uključuju rizike održivosti u svoje investicijske procese, objavljene na svojim web-stranicama i u predugovornim dokumentima.
 - 2. Objava glavnih negativnih utjecaja (PAI izjava):** izvještavanje o štetnim učincima investicijskih odluka na čimbenike održivosti, poput klimatskih promjena i ljudskih prava. Cilj je omogućiti investorima procjenu utjecaja svojih investicija na ESG pitanja. Sadržaj PAI izjave uključuje sažetak, opis značajnih štetnih učinaka investicijskih odluka, opis politika za identificiranje i prioritiziranje štetnih učinaka, aktivnosti za smanjenje štetnih učinaka te upućivanje na međunarodne standarde.
 - 3. Objave povezane s održivošću u proizvodima:** pružanje informacija o okolišnim ili društvenim karakteristikama investicijskih proizvoda i njihovoj usklađenosti s određenim ciljevima održivosti, poput niskouglednih ili društveno odgovornih investicijskih strategija. Razlikuje se po člancima:
 - a) Proizvodi koji imaju održivi investicijski cilj** (članak 9. SFDR, tzv. Dark green funds ili Impact investing)
 - b) Proizvodi koji promiču okolišne ili društvene karakteristike** (članak 8. SFDR, tzv. Light green fund ili ESG Integration)
 - c) Proizvodi bez održivog fokusa** (članak 6. SFDR, tzv. Mainstream fund) koji podliježu znatno manje strogim zahtjevima za objavljivanjem.
-

> 3.5. EU ETS

Sustav trgovanja emisijama (ETS) u Europskoj uniji tržišni je mehanizam osmišljen za smanjenje emisija stakleničkih plinova iz određenih industrijskih sektora na isplativ način. To je prvi i najveći međunarodni tržišni sustav za ugljik na svijetu, koji postoji od 2005. godine, a obuhvaća više od 11.000 elektrana i proizvodnih postrojenja u 31 zemlji uključujući sve članice EU-a te Island, Lihtenštajn i Norvešku. Uspostavljen je [Direktivom 2003/87/EZ o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Unije](#).

EU ETS temelji se na načelu ograničenja i trgovanja (cap-and-trade), pri čemu se postavlja gornja granica na ukupnu količinu emisija stakleničkih plinova koje mogu biti ispuštene iz obuhvaćenih postrojenja. Ta se granica postupno smanjuje tijekom vremena kako bi se postigli ciljevi smanjenja emisija. Unutar te granice postrojenjima se dodjeljuje ili aukcijski prodaje određeni broj dozvola, koje predstavljaju pravo na ispuštanje jedne tone CO₂ ili njezina ekvivalenta. Tim dozvolama sudionici na tržištu mogu trgovati. Postrojenja koja ispuštaju više stakleničkih plinova od dodijeljenih dozvola moraju kupiti dodatne dozvole kako bi pokrila svoj višak emisija. S druge strane, postrojenja koja ispuštaju manje od dodijeljenih dozvola mogu prodati svoj višak dozvola. Ovo stvara financijski poticaj za pokrivene subjekte da smanje svoje emisije i ulažu u tehnologije s niskom razinom ugljika jer mogu profitirati od prodaje viška dozvola ili snositi dodatne troškove za kupnju dozvola.

EU ETS djeluje u fazama, pri čemu svaka faza traje nekoliko godina. **Trenutna, četvrta faza, pokriva razdoblje od 2021. do 2030. godine.** Cilj je postići smanjenje emisija stakleničkih plinova za 62 posto u usporedbi s razinama iz 2005. godine do 2030., kao dio EU-ove posvećenosti borbi protiv klimatskih promjena i ispunjavanju obveza iz Pariškog sporazuma.

EU ETS također uključuje odredbe za sprečavanje **istjecanja ugljika**. Istjecanje ugljika je povećanje emisija stakleničkih plinova u jednoj zemlji kao rezultat smanjenja emisija u drugoj zemlji sa strožim klimatskim politikama. To se događa jer poduzeća zbog dodatnih troškova (ETS dozvole) premještaju proizvodnju izvan EU-a. Kako bi se to spriječilo, određene energetske intenzivne i trgovinski izložene industrije mogu dobiti **besplatne dozvole** kako bi se spriječilo istjecanje ugljika i održala njihova međunarodna konkurentnost.

Paketom Spremnosti za 55 posto EU ETS je ažuriran kako bi postao ambiciozniji. Nove odredbe uključuju obuhvaćanje emisija iz pomorskog prometa, brže smanjenje emisijskih jedinica u sustavu i postupno ukidanje besplatnih emisijskih jedinica za neke sektore, provedbu globalnog programa za neutralizaciju i smanjenje emisija ugljika za međunarodno zrakoplovstvo (CORSIA), povećanje sredstava za Fond za modernizaciju i Inovacijski fond te reviziju rezerve za stabilnost tržišta.

Jedna od posljednjih reformi uključuje širenje obuhvata EU ETS-a i na sektore zgradarstva, cestovnog prometa i male industrije, odnosno na distributere koji dobavljaju goriva za zgrade, cestovni promet i određene druge sektore. Za njih će se formirati novi, izdvojeni sustav – **EU ETS 2**, koji bi trebao postati operativan **2027.** godine.

> 3.6. CBAM

Mehanizam prilagodbe ugljika na granici (CBAM) jedinstvena je mjera temeljena na cijeni ugljika, koju je razvio EU. Niti jedna druga ekonomska regija do sada nije implementirala sličnu mjeru.

[Uredba \(EU\) 2023/956 o uspostavi mehanizma za ugljičnu prilagodbu na granicama](#), odnosno **CBAM** (Carbon Border Adjustment Mechanism) stupila je na snagu 17. svibnja 2023. Prijelazno razdoblje započelo je 1. listopada 2023. i trajat će do kraja 2025. Kako bi gospodarske subjekte usmjerila na njihove obveze izvještavanja, Komisija je donijela [Provedbenu uredbu Komisije \(EU\)](#)

[2023/1773 o utvrđivanju pravila za primjenu CBAM-a](#) tijekom prijelaznog razdoblja, koja uređuje provedbu CBAM-a u njegovoj prijelaznoj fazi uključujući metodologiju za procjenu emisija prema CBAM-u tijekom prijelaznog razdoblja.

CBAM je osmišljen da funkcionira usporedno s EU ETS-om kojim se industrije unutar EU-a potiču na smanjenje emisija. Uz to što bi podržavao učinke EU ETS-a na proizvođače izvan EU-a, njime se želi potaknuti i druge zemlje na uspostavu politike određivanja cijena ugljika.

Ključne točke CBAM-a

- 1. Faze implementacije:** CBAM je stupio na snagu u svibnju 2023. godine i sada je u prijelaznoj fazi (listopad 2023. – prosinac 2025.). Početkom 2026. godine započinje kupnja CBAM certifikata označavajući početak konačne faze (siječanj 2026. nadalje).
 - 2. Sektori u prvoj fazi:** cement, željezo i čelik, aluminij, gnojiva, električna energija i vodik najutjecajniji su sektori odabrani za prvu fazu CBAM-a zbog visokog rizika od istjecanja ugljika.
 - 3. Postupno ukidanje besplatnih ETS dozvola:** besplatne ETS dozvole postupno će se smanjivati i potpuno ukinuti do 2034. godine.
-

CBAM je osmišljen kako bi osigurao da emisije stakleničkih plinova ne budu samo premještene u regije s manje strogim klimatskim politikama već da se smanje na globalnoj razini. Njime se također želi osigurati pravedna konkurencija između domaćih i stranih proizvođača pridonoseći održivoj budućnosti.

> 3.7. Direktiva o energetske učinkovitosti

[Direktiva 2012/27/EU o energetske učinkovitosti](#) (EED – Energy Efficiency Directive) zakonodavni je okvir Europske unije usmjeren na poticanje i poboljšanje energetske učinkovitosti unutar EU-a. Usvojena je 2012. godine kao odgovor na potrebu smanjenja potrošnje energije, smanjenja emisija stakleničkih plinova i poboljšanja energetske sigurnosti.

Revidirana Direktiva o energetske učinkovitosti (EED) iz 2023. godine predstavlja ključni dio zakonodavstva Europske unije u okviru paketa Spremnost za 55 posto za postizanje klimatskih ciljeva do 2030. godine. Revidirana Direktiva donosi nekoliko značajnih izmjena i novih odredbi usmjerenih na povećanje energetske učinkovitosti diljem EU-a.

Glavne karakteristike revidirane Direktive o energetske učinkovitosti iz 2023. godine su:

- 1. Ambiciozni ciljevi do 2030.:** postavljen je cilj smanjenja potrošnje energije za najmanje 11,7 posto do 2030. godine, u odnosu na predviđanja iz 2020. godine.
- 2. Energetska siromaštva i zaštita potrošača:**
 - posebna pažnja posvećena je smanjenju energetske siromaštva. Države članice moraju osigurati da mjere energetske učinkovitosti posebno pomažu ranjivim skupinama uključujući kućanstva pogođena energetske siromaštvom.
 - Direktiva zahtijeva pružanje tehničkih i financijskih savjeta te uspostavu jednostavnih mehanizama za rješavanje sporova izvan suda kako bi se zaštitili potrošači.
- 3. Obveza energetske uštede:** svaka država članica ima obvezu ostvarivanja godišnje energetske uštede od 1,5 posto u periodu od 2024. do 2030. godine.

4. Renovacija zgrada i grijanje:

- poticanje renovacije zgrada, uključujući socijalno stanovanje, kako bi se postigla veća energetska učinkovitost
- do 2030. godine potiče se korištenje visokoučinkovitom kogeneracijom, dok će uporaba fosilnih goriva za nove kapacitete grijanja biti zabranjena.

5. Energetski auditi i upravljanje: proširena je obveza provođenja energetskih audita na sva poduzeća koja premašuju određeni prag potrošnje energije uključujući i mala i srednja poduzeća. Veliki industrijski potrošači moraju implementirati sustave upravljanja energijom.

6. Podatkovni centri i digitalizacija: uvedena je obveza praćenja energetske učinkovitosti podatkovnih centara te uspostava baze podataka na razini EU-a koja će sadržavati podatke o njihovoj energetske učinkovitosti i vodnom otisku.

Direktiva o energetske učinkovitosti redovito se revidira i ažurira kako bi se prilagodila novim okolnostima i tehnološkom napretku, a cilj joj je podržati EU u postizanju ambicioznih klimatskih i energetskih ciljeva uključujući smanjenje emisija stakleničkih plinova i prelazak na održivije izvore energije.

> 3.8. Direktiva o energiji iz obnovljivih izvora

Cilj [Direktive \(EU\) 2018/2001 o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora](#) jest povećati korištenje energijom iz obnovljivih izvora za borbu protiv klimatskih promjena, zaštititi okoliš i smanjiti energetske ovisnosti Europske unije te pridonijeti tehnološkom i industrijskom vodstvu EU-a i stvaranju radnih mjesta i rasta uključujući ruralna i izolirana područja.

Ključne točke Direktive:

- Promicanje obnovljivih oblika energije jedan je od ciljeva energetske politike EU-a.
- Povećana uporaba energije iz obnovljivih izvora važan je dio paketa mjera potrebnih za smanjenje emisija stakleničkih plinova i usklađivanje s Pariškim sporazumom iz 2015. te Okvirom za klimatsku i energetske politiku u razdoblju 2020. – 2030.
- U paketu Čista energija za sve Europljane utvrđuju se sveobuhvatna pravila EU-a o obnovljivoj energiji, energetske učinkovitosti i upravljanju.

Izmjene iz 2023.:

- EU je ažurirao svoja pravila o energiji u okviru Europskoga zelenog plana i paketa Spremnosti za 55 posto, čiji je cilj osigurati da su ta pravila usklađena s EU-ovim ciljem klimatske neutralnosti do 2050. te s ciljem smanjenja netoemisija stakleničkih plinova do 2030. za najmanje 55 posto u odnosu na razine iz 1990.
- Ta su pravila također izmijenjena kako bi uključila plan REPowerEU čiji je cilj smanjenje ovisnosti EU-a o ruskoj nafti i plinu.
- Tu je direktivu izmijenila Direktiva (EU) 2023/2413.

Direktiva uključuje:

- pravila za troškovno učinkovitu i tržišno utemeljenu financijsku potporu za električnu energiju iz obnovljivih izvora

- zaštitu programa potpore od izmjena koje dovode u pitanje postojeće projekte
- mehanizme suradnje među državama članicama EU-a te između država članica i zemalja izvan EU-a
- pravila koja pomažu da električna vozila i baterije pruže fleksibilnost našem energetsom sustavu vraćanjem električne energije u mrežu kad je to potrebno
- pravila koja omogućuju potrošačima da proizvode vlastitu električnu energiju, pojedinačno ili kao dio zajednice obnovljive energije, bez nepotrebnih ograničenja
- pojednostavnjene postupke izdavanja dozvola za projekte u području energije iz obnovljivih izvora
- strože zahtjeve za podupiranje i upotrebu biomase za proizvodnju energije da bi se smanjio rizik od neodržive bioenergetske proizvodnje.

> 3.9. Direktiva o zelenim tvrdnjama

Direktiva o tvrdnjama o prihvatljivosti za okoliš (Green Claims Directive) postavlja pravila za sprečavanje greenwashinga osiguravanjem da su tvrdnje o okolišu na proizvodima jasne, točne i potkrijepljene dokazima. Ova Direktiva ključni je korak EU-a u borbi protiv greenwashinga osiguravajući da su okolišne tvrdnje na proizvodima jasne, točne i potkrijepljene dokazima, što pridonosi održivijoj ekonomiji. Europski parlament usvojio je svoj stav iz prvog čitanja **12. ožujka 2024.**, a Vijeće je odobrilo opći pristup 17. lipnja 2024. Međuinstitucionalni pregovori između Europskog parlamenta, Vijeća i Europske komisije započeli su u siječnju 2025., a završni trijalog trebao se održati 23. lipnja 2025. Međutim, **20. lipnja 2025. Europska komisija neočekivano je najavila namjeru povlačenja svog prijedloga Direktive** zbog zabrinutosti oko prekomjernog administrativnog opterećenja za mikropoduzeća koja bi bila obuhvaćena novim pravilima.

Poljsko predsjedništvo Vijeća potom je otkazalo planirani trijalog 23. lipnja, čime su pregovori privremeno obustavljeni i zakonodavni postupak trenutno je u neizvjesnosti. Ako bi se pregovori ipak nastavili i Europski parlament, Vijeće i Komisija postigli novi dogovor, države članice EU-a bit će obvezne implementirati Direktivu u nacionalno zakonodavstvo u roku od 24 mjeseca i primijeniti mjere u roku od 36 mjeseci.

Direktiva uspostavlja **minimalne zahtjeve** za potkrepljenje i komunikaciju dobrovoljnih okolišnih tvrdnji i okolišnog označavanja u poslovno-potrošačkim komercijalnim praksama, ne dovodeći u pitanje ostale EU propise koji postavljaju uvjete za okolišne tvrdnje za određene proizvode ili sektore. Potkrepljenje eksplicitnih okolišnih tvrdnji mora se temeljiti na **procjeni** koja se oslanja na priznata **znanstvena saznanja i najnoviju tehničku stručnost**.

Procjena treba pokazati značaj utjecaja, aspekata i izvedbe iz perspektive životnog ciklusa, uzeti u obzir sve aspekte i utjecaje kako bi se ocijenila izvedba te pokazati točnost tvrdnje za cijeli proizvod ili samo za njegove dijelove, bilo za cijeli životni ciklus ili samo za određene faze, za sve aktivnosti trgovca ili samo dio njih. Također mora **dokazati da tvrdnja nije jednaka zahtjevima propisanim zakonom**, pružiti informacije o tome je li proizvod okolišno značajno bolji od uobičajene prakse, identificirati dovodi li pozitivno postignuće do značajnog pogoršanja drugog utjecaja, zahtijevati transparentno izvještavanje o emisijama stakleničkih plinova te uključiti točne informacije.

Predložena Direktiva također bi postavila specifične zahtjeve za komparativne tvrdnje, s različitim vrstama tvrdnji koje zahtijevaju različite razine potkrepljenja. Za komunikaciju okolišnih tvrdnji sve tvrdnje moraju pokrivati samo one okolišne utjecaje, aspekte ili performanse koji su ocijenjeni u skladu sa zahtjevima za potkrepljenje. Mikropoduzeća će biti izuzeta od nekih zahtjeva.

Direktiva će također uvesti **postupak validacije** za nove sheme označavanja koje uspostavljaju privatni operatori, a koje će procjenjivati nacionalna tijela. Eksplicitne okolišne tvrdnje i sheme označavanja provjeravat će ex-ante službeno akreditirano neovisno tijelo. Mala i srednja poduzeća dobit će pomoć koja uključuje financijsku potporu, pristup financiranju, specijaliziranu obuku za menadžment i osoblje te organizacijsku i tehničku pomoć. Direktiva uključuje niz provedbenih odredbi kako bi se osigurala usklađenost s pravilima.

Poduzeća koja ne udovolje zahtjevima Direktive riskiraju isključenje iz postupaka javne nabave, ograničen pristup javnom financiranju, zapljenu prihoda i kazne. **Minimalni iznos kazni** za prekršaje postavljen je na razinu od **četiri posto ukupnoga godišnjeg prometa** u državi članici.

> 3.10. Direktiva o jačanju položaja potrošača u zelenoj tranziciji

[Direktiva \(EU\) 2024/825](#) o izmjeni Direktiva 2005/29/EZ i 2011/83/EU glede jačanja položaja potrošača u zelenoj tranziciji boljom zaštitom od nepoštenih praksi i boljim informiranjem stupila je na snagu 26. ožujka 2024., a države članice EU-a imat će 24 mjeseca za implementaciju propisa. Počevši od 27. rujna 2026., nove odredbe Direktive moraju se primjenjivati u državama članicama. Novim pravilima poboljšat će se prava potrošača izmjenom Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi i Direktive o pravima potrošača te njihovom prilagodbom zelenoj tranziciji i kružnom gospodarstvu.

Direktivom će se **potrošače zaštititi od zavaravajućih tvrdnji** o prihvatljivosti za okoliš, što uključuje i neutemeljene tvrdnje o kompenzaciji za emisije ugljika. Jednako tako, pojasnit će se odgovornost trgovca kad je riječ o informacijama (ili nedostatku informacija) o ranom zastarijevanju te nepotrebnom ažuriranju softvera ili neopravdanoj obvezi kupnje rezervnih dijelova od izvornog proizvođača. Poboljšat će se informacije dostupne potrošačima kako bi mogli donositi odluke dobre za okoliš i kružnost. Primjerice, proizvodi u cijelom EU-u imat će usklađenu **oznaku s informacijama o komercijalnom jamstvu trajnosti**.

Kad je riječ o interakciji s Direktivom o zelenim tvrdnjama, prema priopćenju za javnost Europskog parlamenta od 11. ožujka 2024., cilj Direktive o zelenim tvrdnjama jest dopuniti i unaprijediti Direktivu o jačanju položaja potrošača. Dok se Direktiva o jačanju položaja potrošača odnosi na generičke okolišne tvrdnje, Direktiva o zelenim tvrdnjama fokusira se na eksplicitne okolišne tvrdnje i njihovu specifikaciju. Posljedično, obje direktive morat će se čitati zajedno, a vjerojatno je da će ih mnoge države članice transponirati u jedan pravni akt.

> 3.11. Uredba o ekološkom dizajnu

[Uredba \(EU\) 2024/1781](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o uspostavi okvira za utvrđivanje zahtjeva za ekološki dizajn održivih proizvoda, izmjeni Direktive (EU) 2020/1828 i Uredbe (EU) 2023/1542 te stavljanju izvan snage Direktive 2009/125/EZ. Uredba je stupila na snagu 18. srpnja 2024. godine.

Nova Uredba o ekološkom dizajnu za održive proizvode (ESPR) ključni je element pristupa Europske komisije ekološki održivijim i kružnim proizvodima u sklopu Zelenog plana EU-a. Uredba se temelji na prije donesenoj Direktivi o ekološkom dizajnu, koja je obuhvaćala samo proizvode povezane s energijom. Ovom se Uredbom zamjenjuje i stavlja izvan snage Direktiva o ekološkom dizajnu 2009/125/EZ.

Uredba o ekodizajnu propisuje minimalne kriterije koji se primjenjuju na proizvode kako bi se poboljšala njihova reciklabilnost i energetska učinkovitost. Cilj Uredbe jest trajno smanjiti emisiju CO₂ i ekološki otisak Europske unije.

Cilj je nove Uredbe:

1. utvrditi zahtjeve o okolišnoj održivosti za **gotovo sve vrste robe** koja se stavlja na tržište EU-a
2. uspostaviti **digitalnu putovnicu za proizvode** (DPP) u kojoj će biti navedene informacije o okolišnoj održivosti proizvoda
3. **zabraniti uništavanje** određene neprodane robe široke potrošnje (tekstil i odjeća).

Zahtjevi ekodizajna pokrivaju cijeli životni ciklus odgovarajućeg proizvoda – od proizvodnje, transporta i uporabe do odlaganja ili reciklaže. Uredba o ekodizajnu djeluje kao okvirno zakonodavstvo; konkretni, proizvodno specifični zahtjevi ekodizajna definiraju se implementacijskim aktima EU-a. Implementacijski akti postaviti će specifične zahtjeve za pouzdanost, ponovnu uporabu, popravljivost, potrošnju energije i energetska učinkovitost specifične skupine proizvoda na koju se odnose. Uz to, implementacijski akti definiraju digitalnu putovnicu proizvoda (npr. u vezi s proizvodnim kodovima, jedinstvenim identifikatorima proizvoda, uputama za uporabu) i reguliraju označavanje koje treba biti pričvršćeno na proizvode (posebno kad je riječ o sadržaju, dizajnu i načinu na koji oznaka treba biti prikazana kupcima).

Standardi za **digitalnu putovnicu proizvoda** trebali bi biti dovršeni krajem prosinca 2025. s prijelaznim razdobljem za prilagodbu industrije do 2027. godine. Obveze izvještavanja o uništavanju neprodanih dobara počinju 2025., a obveze usklađivanja stupit će na snagu od 2026. za odjeću i obuću.

Uredba se odnosi na:

svu fizičku robu koja se stavlja na tržište ili u uporabu unutar Unije uključujući komponente i

međuproizvode ("proizvod"). Hrana, stočna hrana, medicinski proizvodi za ljudsku i veterinarsku uporabu, živa bića i motorna vozila isključeni su iz područja primjene. Osobno se odnosi na takozvane „gospodarske operatore“ koji stavljaju takve proizvode na tržište ili ih stavljaju u uporabu, tj. ovlaštene predstavnike, uvoznike, distributere, trgovce i pružatelje usluga izvršenja, osim proizvođača. U nekim slučajevima Uredba se također primjenjuje na operatore internetskih tržišta i tražilice.

Obveze:

Proizvođači moraju osigurati da njihovi proizvodi zadovoljavaju zahtjeve ekodizajna za održiv proizvod. Osim obveza koje se odnose na izvedbu i informacije te pružanje digitalnog proizvoda za proizvode koji uključuju sve relevantne informacije o proizvodu, postoji i obveza provedbe postupka ocjenjivanja usklađenosti i pričvršćivanja CE oznake. Ovlašteni predstavnici su osobe koje je proizvođač imenovao u pisanom obliku za obavljanje određenih zadataka u ime proizvođača. Uvoznici moraju osigurati (uglavnom pomoću testiranja) da je proizvođač ispunio svoje obveze. Distributeri moraju osigurati da su potrebne informacije specifične za proizvod dostupne.

Pravne posljedice prekršaja:

Države članice obvezne su donijeti odredbe o sankcijama za prekršaje u vezi s Uredbom o ekodizajnu. Važno je napomenuti da Uredba predviđa zahtjeve za naknadu štete od strane potrošača u slučaju nesukladnosti proizvoda.

> 3.12. Direktiva o pravu na popravak (u procesu donošenja)

[Direktiva \(EU\) 2024/1799](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o zajedničkim pravilima za promicanje popravka robe i izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 te Direktiva (EU) 2019/771 i (EU) 2020/1828.

Ovom direktivom EU želi osigurati da potrošači u slučaju kvara ili neispravnosti proizvoda mogu zatražiti popravak umjesto zamjene. Stoga je Komisija u ožujku 2023. predložila nova zajednička pravila **za sprečavanje preuranjenog odlaganja robe koja se može popraviti**. Direktiva je stupila na snagu 30. srpnja 2024., a države članice moraju prenijeti Direktivu u nacionalno zakonodavstvo najkasnije do 31. srpnja 2026. Direktiva je dio tzv. Europskoga zelenog plana.

Glavni elementi Direktive su:

1. pravo potrošača da **od proizvođača zatraže popravak** proizvoda koji se prema pravu EU-a tehnički mogu popraviti (npr. perilice rublja, usisavači ili mobilni telefoni)
2. besplatni **Europski obrazac za informacije o popravku**
3. **internetska platforma za popravak** na kojoj se potrošači povezuju sa serviserima
4. produljenje **roka odgovornosti** prodavatelja za 12 mjeseci nakon popravka proizvoda.

Prema privremenom dogovoru Direktiva se primjenjuje na one proizvode za koje su zakonodavstvom EU-a utvrđeni zahtjevi glede mogućnosti popravka (tj. perilice rublja, perilice posuđa, hladnjaci ili usisavači). Komisija će u budućnosti **uredbom o ekološkom dizajnu moći uvesti zahtjeve** glede mogućnosti popravka za nove proizvode, koji će se zatim dodati na popis proizvoda obuhvaćenih Direktivom R2R.

Dogovorom se proizvođače obvezuje na pružanje informacija o rezervnim dijelovima na svojim internetskim stranicama, stavljanje tih dijelova na raspolaganje svim dionicima u sektoru popravaka po razumnoj cijeni te na ukidanje prakse prema kojoj neovisni serviseri ne mogu upotrebljavati rabljene ili 3D tiskane rezervne dijelove.

Stvaranjem poticaja za proizvođače i potrošače da produlje životni ciklus proizvoda novim će se zakonodavstvom također smanjiti količina otpada i promicati održiviji poslovni modeli.

>3.13. Direktiva o jednakosti spolova

Cilj [Direktive 2006/54/EZ o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja](#) i rada jest objediniti više direktiva o jednakosti spolova pojednostavnjivanjem, modernizacijom i poboljšanjem zakonodavstva EU-a u području jednakog postupanja prema muškarcima i ženama pri zapošljavanju. Jednakost muškaraca i žena temeljno je načelo prava EU-a koje se primjenjuje na više aspekata života u društvu uključujući svijet rada.

Direktivom se reguliraju:

- jednakost u zapošljavanju i uvjetima rada
- jednakost u području socijalne zaštite
- rodiljni, roditeljski i posvojiteljski dopust
- zaštita prava
- promicanje jednakog postupanja.

Direktiva je u zakonodavstvo Republike Hrvatske implementirana putem Zakona o ravnopravnosti spolova.

>3.14. Direktiva o jednakim plaćama muškaraca i žena

U lipnju 2023. na snagu je stupila [Direktiva \(EU\) 2023/970 o jačanju primjene načela jednakih plaća muškaraca i žena za jednak rad ili rad jednake vrijednosti putem transparentnosti plaća i mehanizama izvršenja](#).

Direktivom se utvrđuju minimalna pravila za jačanje:

- poštovanja načela jednake plaće muškaraca i žena za jednak rad ili rad jednake vrijednosti
- zabrane svake izravne ili neizravne diskriminacije u vezi s plaćom na temelju spola
- transparentnosti plaća i snažnije provedbe prava na jednaku plaću.

Direktiva se primjenjuje na:

- poslodavce u javnom i privatnom sektoru
- sve radnike koji imaju sklopljen ugovor o radu ili su u radnom odnosu kako je definirano zakonom, kolektivnim ugovorima i/ili praksom na snazi.

Jednaka plaća za jednak rad ili rad jednake vrijednosti:

- države članice Europske unije (EU) osiguravaju da poslodavci imaju platne strukture kojima se isključuje svaka diskriminacija glede plaće na temelju spola
- procjena usporedivog rada treba se temeljiti na vještinama, zalaganju, odgovornosti i radnim uvjetima te drugim kriterijima koji su relevantni za određeno radno mjesto ili položaj. Kriteriji se moraju primjenjivati na objektivan, rodno neutralan način i isključivati svaku izravnu ili neizravnu diskriminaciju na temelju spola.

Države članice obvezne su nacionalnim propisima transponirati Direktivu do 7. lipnja 2026. godine.

>3.15. Direktiva o poboljšanju rodne ravnoteže među direktorima uvrštenih trgovačkih društava

Deset godina nakon prvotnog prijedloga, 22. studenoga 2022. godine, [usvojena je Direktiva \(EU\) 2022/2381 o poboljšanju rodne ravnoteže među direktorima uvrštenih trgovačkih društava](#). Cilj je ove Direktive osigurati transparentno zapošljavanje u društvima, s naglaskom na postizanju cilja da do 30. lipnja 2026. godine na najmanje 40 posto nezavisnih direktorskih mjesta ili 33 posto svih direktorskih mjesta budu žene.

Direktiva se primjenjuje na trgovačka društva koja zapošljavaju više od **250** osoba i čiji godišnji promet premašuje 50 milijuna eura ili čija godišnja ukupna bilanca premašuje 43 milijuna eura.

Obveznici će morati jednom godišnje dostavljati nadležnim tijelima podatke o rodnoj zastupljenosti u svojim upravnim odborima. Ako ciljevi nisu postignuti, društva će morati obavijestiti nadležna tijela o planovima za postizanje tih ciljeva te objaviti te informacije na svojoj internetskoj stranici.

Države članice moraju uspostaviti učinkovite, odvraćajuće i proporcionalne kazne, uključujući novčane kazne, za društva koja ne provode otvorene i transparentne postupke imenovanja.

Direktiva je stupila na snagu 20 dana nakon objave u Službenom listu EU-a, a države članice imaju rok od dvije godine za njezinu implementaciju. Direktiva će se u Republici Hrvatskoj implementirati u okviru novog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima.

>3.16. Uredba o transparentnosti i integritetu aktivnosti dodjele okolišnih, socijalnih i upravljačkih rejtinga (u procesu donošenja)

Prijedlog Uredbe sastavni je dio obnovljene strategije Europske komisije za održivo financiranje donesene u srpnju 2021. godine te se njime nastoji poboljšati kvaliteta informacija o okolišnim, socijalnim i upravljačkim rejtingima, i to:

- poboljšanjem transparentnosti značajki i metodologija okolišnih, socijalnih i upravljačkih rejtinga
- osiguravanjem veće jasnoće kad je riječ o poslovanju pružatelja okolišnih, socijalnih i upravljačkih rejtinga i sprečavanju rizika od sukoba interesa na razini pružatelja tih rejtinga.

Budući da se okolišni, socijalni i upravljački rejtingi i podaci na kojima se temelje upotrebljavaju za odluke o ulaganju i raspodjeli kapitala, opći je cilj ove inicijative poboljšati kvalitetu tih rejtinga kako bi se ulagateljima omogućilo donošenje informiranijih odluka o ulaganju u ciljeve održivosti. Time će se subjektima kojima se dodjeljuje rejting omogućiti donošenje utemeljenih odluka o upravljanju okolišnim, socijalnim i upravljačkim rizicima te o učinku njihova poslovanja. S druge strane, ključno je poticati povjerenje u rad pružatelja okolišnih, socijalnih i upravljačkih rejtinga tako što će se osigurati da tržište pravilno funkcionira i da pružatelji tih rejtinga sprečavaju sukob interesa te upravljaju takvim sukobom.

Cilj ovog Prijedloga nije usklađivanje metodologija za izračun okolišnih, socijalnih i upravljačkih rejtinga, već povećanje njihove transparentnosti. Pružatelji okolišnih, socijalnih i upravljačkih rejtinga i dalje će imati potpunu kontrolu nad metodologijama koje primjenjuju te će i dalje biti neovisni pri svojem izboru kako bi osigurali da su na tržištu okolišnih, socijalnih i upravljačkih rejtinga dostupni razni pristupi (tj. okolišni, socijalni i upravljački rejtingi mogu se međusobno razlikovati i obuhvaćati razna područja).

Ovim se Prijedlogom nastoji olakšati iskorištavanje potencijala europskoga jedinstvenog tržišta i unije tržišta kapitala te pridonijeti tranziciji na potpuno održiv i uključiv gospodarski i financijski sustav u skladu s Europskim zelenim planom i UN-ovim ciljevima održivog razvoja.

Kako bi se omogućila tranzicija na klimatski neutralno gospodarstvo i ostvarili ciljevi okolišne održivosti EU-a, potrebna su znatna ulaganja u svim sektorima. Ulagateljima i poduzećima trebalo bi olakšati utvrđivanje okolišno održivih ulaganja i osigurati njihovu vjerodostojnost.

Nakon stupanja na snagu, koje se očekuje krajem 2024. ili najkasnije početkom 2025., pružatelji usluga imat će rok od 18 mjeseci za implementaciju prije registracije u ESMA-i. U međuvremenu, ESMA mora dostaviti dodatne tehničke smjernice devet mjeseci nakon stupanja na snagu kako bi pojasnila očekivanja za pružatelje koji traže autorizaciju.

>3.17. Uredba 2023/1115 o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma

[Uredba \(EU\) 2023/1115](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 995/2010 stupila je na snagu 29. lipnja 2023. Primjenjuje se od 30. prosinca 2025., a za mikro i mala poduzeća od 30. lipnja 2026.

Sadržaj ove Uredbe zabrana je stavljanja na tržište, opskrba i izvoz određenih sirovina (stoka, kakao, kava, uljana palma, guma, soja, drvo) i određenih proizvoda koji sadrže, hrane se ili se proizvode pomoću tih sirovina ako ti proizvodi:

- pridonose krčenju šuma ili
 - nisu proizvedeni u skladu s relevantnim zakonodavstvom zemlje proizvodnje.
-

Cilj je ove Uredbe suzbijanje međunarodnog krčenja šuma, zaštita šuma kao spremnika CO₂ te očuvanje bioraznolikosti.

Kako bi izbjegla ovu zabranu, poduzeća moraju podnijeti izjave o dubinskoj analizi (due diligence) u kojima dokazuju da proizvodi koje nude nisu pridonijeli krčenju šuma te da su proizvedeni u skladu s relevantnim pravnim odredbama.

Obveznici ove Uredbe su:

- sva poduzeća (bez obzira na veličinu) koja su operatori (uvoznici ili izvoznici) ili trgovci relevantnih proizvoda
- Uredba će se primjenjivati na sva srednja i velika poduzeća od 30. prosinca 2024., dok će se na mala i mikro poduzeća primjenjivati od 30. lipnja 2025.

Obveze ove Uredbe su:

1. Za ne-MSP-ove:

- prikupljanje informacija, posebice geolokacije (tj. određivanje točnog posjeda s kojeg proizvod potječe)
- procjena rizika:
 - (i) provjera da na području zemlje podrijetla nije došlo do krčenja šuma nakon 31. prosinca 2020. i
 - (ii) provjera je li proizvod proizveden u skladu s relevantnim zakonodavstvom zemlje proizvodnje (uključujući prava na korištenje zemljištem, zaštitu okoliša, šumske propise, prava trećih strana, prava radnika, ljudska prava zaštićena međunarodnim pravom, prava autohtonih naroda, poreze, borbu protiv korupcije, trgovinske i carinske propise)
- po potrebi, provođenje mjera za smanjenje rizika
- podnošenje izjave o dubinskoj analizi, u kojoj se nadležnim tijelima dokazuje pozitivan rezultat gore opisane procjene proizvoda.

Ove obveze zahtijevaju uspostavu sustava za dubinsku analizu koji mora biti javno objavljen i dostavljen relevantnim tijelima.

2. Za MSP-ove:

- Trgovci iz kategorije MSP-ova ne moraju provoditi dubinsku analizu, već samo prikupljati informacije o ugovornim partnerima.
- MSP operatori podliježu istim obvezama kao i ne-MSP-ovi, osim ako već imaju izjavu o dubinskoj analizi, u kojem slučaju:
 - (i) ne moraju je ponovno provjeravati i
 - (ii) ne moraju podnositi vlastitu izjavu.

Pravne posljedice u slučaju kršenja:

- novčane kazne, pri čemu maksimalna kazna iznosi najmanje četiri posto prihoda (uz to da Europska komisija javno objavi kazne)
- oduzimanje relevantnih proizvoda ili prihoda od relevantnih proizvoda
- zabrana uvoza, opskrbe i izvoza
- isključenje iz javnih natječaja do 12 mjeseci.

>3.18. Uredba 2025/40 o ambalaži i ambalažnom otpadu

[Uredba \(EU\) 2025/40](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 19. prosinca 2024. o ambalaži i ambalažnom otpadu, izmjeni Uredbe (EU) 2019/1020 i Direktive (EU) 2019/904 te stavljanju izvan snage Direktive 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu.

Uredba stupa na snagu 11. veljače 2025., a opća primjena počinje 18 mjeseci nakon tog datuma. Uredba zamjenjuje prethodnu Direktivu o ambalaži i ambalažnom otpadu (PPWD), dodatno harmonizirajući nacionalne mjere, čime se jača unutarnje tržište, osobito za sekundarne sirovine, proizvodnju, reciklažu i ponovnu uporabu.

Cilj je novih pravila minimizirati količinu ambalaže i otpada koji nastaju, smanjiti uporabu primarnih sirovina te potaknuti prijelaz na kružno, održivo i konkurentno gospodarstvo.

Glavni ciljevi:

- sprečavanje i smanjenje ambalažnog otpada uključujući proširenje sustava ponovne uporabe i punjenja
- osiguravanje da sva ambalaža na tržištu EU-a bude reciklabilna na ekonomski održiv način do 2030. godine
- sigurno povećanje uporabe reciklirane plastike u ambalaži
- smanjenje uporabe novih sirovina u ambalaži i postavljanje sektora na put prema klimatskoj neutralnosti do 2050. godine.

PREGLED NAJVAŽNIJIH MJERA

Smanjenje ambalaže i ograničenje određenih vrsta ambalaže

- Pravila privremeno dogovorena s Vijećem uključuju ciljeve za smanjenje ambalaže (pet posto do 2030., 10 posto do 2035. i 15 posto do 2040.). Uz to, njima se od država članica zahtijeva da osobito smanje količinu plastičnoga ambalažnog otpada.

- Kako bi se smanjila nepotrebna ambalaža, određen je udio praznog prostora za skupnu i transportnu ambalažu te ambalažu za e-trgovinu koji ne smije prelaziti 50 posto.
- Proizvođači i uvoznici također će morati osigurati da težina i volumen ambalaže budu svedeni na minimum.
- Od 1. siječnja 2030. određene vrste jednokratne plastične ambalaže bit će zabranjene. To su, među ostalim, ambalaže za neobrađeno svježe voće i povrće, ambalaže za namirnice i pića koja se konzumiraju u kafićima i restoranima, pojedinačna pakiranja (npr. začini, umaci, vrhnje za kavu, šećer), putna pakiranja za toaletne proizvode i vrlo lagane plastične vrećice (manje od 15 mikrona).
- Kako bi se spriječili štetni učinci na zdravlje, Uredba sadržava zabranu upotrebe takozvanih „vječnih kemikalija“ (perfluorirane i polifluorirane alkilne tvari ili PFAS-ovi) iznad određenih granica u ambalaži koja dolazi u dodir s hranom.

Poticanje potrošača na ponovnu uporabu i punjenje

- Predviđeni su posebni ciljevi za 2030. u vezi s ponovnom uporabom ambalaže za alkoholna i bezalkoholna pića (osim npr. za mlijeko, vino, aromatizirano vino, jaka alkoholna pića) te transportne, prodajne i skupne ambalaže. Pod određenim uvjetima države članice mogu odobriti petogodišnje izuzeće od tih zahtjeva.
- Krajnji distributeri pića i hrane „za van“ morat će potrošačima omogućiti da donesu vlastitu posudu.
- Također će morati nastojati da do 2030. ponude 10 posto proizvoda u ponovno upotrebljivoj ambalaži.

Ambalaža koja se može reciklirati, bolje prikupljanje i recikliranje otpada

- Prema novim pravilima, sva ambalaža (osim one od laganog drva, pluta, tekstila, gume, keramike, porculana i voska) morat će se moći reciklirati uz ispunjavanje strogih kriterija.
- Mjerama su također obuhvaćeni minimalni udjeli recikliranog sadržaja za plastičnu ambalažu i minimalni ciljevi recikliranja prema težini ambalažnog otpada.
- Do 2029. godine 90 posto jednokratnih plastičnih i metalnih spremnika za pića (do tri litre) morat će se prikupljati odvojeno (putem sustava povratne naknade ili drugih rješenja koja osiguravaju postizanje ciljeva prikupljanja).

Preuzeto s mrežnih [stranica EP-a](#).

>3.19. Uredba o zabrani proizvoda nastalih prisilnim radom na tržištu EU-a

Prijedlog [Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zabrani proizvoda nastalih prisilnim radom na tržištu EU-a](#). Uredba je usvojena 23. travnja 2024., a stupanje na snagu očekuje se u svibnju 2027. godine.

Sadržaj i ciljevi: Zabranjuje poduzećima stavljanje na tržište, omogućavanje dostupnosti na tržištu i izvoz proizvoda proizvedenih prisilnim radom. Uredba propisuje brojne obveze za države članice uključujući uspostavu sustava i provedbene zadatke tijela nadležnih za ostvarivanje ciljeva Uredbe.

Obveznici ove Uredbe su: bilo koje poduzeće (bez obzira na veličinu) koje je operator, trgovac ili izvoznik proizvoda proizvedenih prisilnim radom.

Obveze: nema izravnih obveza za poduzeća, ali nadležna istražna tijela mogu obvezati poduzeća, za koja postoji sumnja da su prekršila zabranu stavljanja proizvoda na tržište, omogućavanja dostupnosti ili izvoza, da pruže širok raspon informacija. U tom kontekstu tijelo mora dokazati kršenje zabrane (nema obrnutog tereta dokaza).

Pravne posljedice u slučaju kršenja:

- novčane kazne
 - zabrana uvoza, opskrbe i izvoza proizvoda proizvedenih prisilnim radom
 - zapljena / uništenje proizvoda proizvedenih prisilnim radom.
-

>3.20. Uredba o referentnim vrijednostima (uključujući klimatske referentne vrijednosti prema izmjeni Uredbe (EU) 2019/2089)

Uredba (EU) 2019/2089 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2019. o izmjeni Uredbe (EU) 2016/1011 glede referentnih vrijednosti EU-a za klimatsku tranziciju i referentnih vrijednosti EU-a usklađenih s Pariškim sporazumom te objavama u vezi s održivošću za referentne vrijednosti. Stupila je na snagu 10. prosinca 2019. godine.

Sadržaj i cilj: Jačanje povjerenja i integriteta pružatelja "klimatskih referentnih vrijednosti". Primjenjuje se na pružanje referentnih vrijednosti, doprinos ulaznim podacima za referentne vrijednosti i korištenje referentnim vrijednostima u EU-u. Uključuje i posebne zahtjeve za klimatske referentne vrijednosti.

Odnosi se na:

- administratore referentnih vrijednosti
- pravna regulativa odnosi se na pružanje referentnih vrijednosti, doprinos ulaznim podacima za referentne vrijednosti i njihovu uporabu unutar Unije.

Obveze:

- osigurati točnost i integritet referentnih vrijednosti koje se upotrebljavaju, primjerice, kao referentne vrijednosti za financijske instrumente ili za performanse fondova
- Uredba o referentnim vrijednostima također je uvela ciljeve za EU referentne vrijednosti za klimatske promjene i referentne vrijednosti EU-a usklađene s Pariškim sporazumom (tzv. klimatske referentne vrijednosti).
- Dodatni zahtjevi primjenjuju se na klimatske referentne vrijednosti u vezi s njihovom metodologijom.
- Administratori klimatskih referentnih vrijednosti moraju ispuniti posebne zahtjeve i objaviti, primjerice, koji se ESG čimbenici uzimaju u obzir u dizajnu klimatskih referentnih vrijednosti.

Pravne posljedice kršenja: administratori referentnih vrijednosti su nadzirana poduzeća; kršenja Uredbe o referentnim vrijednostima podliježu nadzornim kaznama.

>3.21. Direktiva 2019/1937 o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije

Direktiva (EU) 2019/1937 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije. Stupila je na snagu 16. prosinca 2019. godine.

Sadržaj i ciljevi: Direktiva o zviždačima EU-a osigurava veću zaštitu zviždačima koji žele prijaviti povrede prava EU-a, kako je definirano u Direktivi. Obvezuje javne i privatne organizacije, pravne subjekte i javna tijela na uspostavu sigurnih kanala za prijavljivanje nepravilnosti. Cilj je poboljšati zaštitu zviždača i osigurati bolje provođenje prava i politike EU-a u određenim područjima.

Obveznici: poduzeća s više od 50 zaposlenika.

Obveze:

- Direktiva obvezuje poduzeća na uspostavu i upravljanje internim centrom za prijavljivanje nepravilnosti.
- Odabrana tijela također su obvezna uspostaviti vanjske centre za prijavljivanje.

Direktiva se transponirala u RH zakonodavstvo putem Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti koji je stupio na snagu 23. travnja 2022. Ovim Zakonom uređuje se prijavljivanje nepravilnosti, postupak prijavljivanja nepravilnosti, prava osoba u postupku prijavljivanja, obveze tijela javne vlasti te pravnih i fizičkih osoba u vezi s prijavom nepravilnosti, kao i druga pitanja važna za prijavu nepravilnosti i zaštitu prijavitelja nepravilnosti.

>3.22. Uredba 2023/1542 o baterijama i otpadnim baterijama

[Uredba \(EU\) 2023/1542](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2023. o baterijama i otpadnim baterijama, izmjeni Direktive 2008/98/EZ i Uredbe (EU) 2019/1020 te stavljanju izvan snage Direktive 2006/66/EZ. Usvojena je 28. srpnja 2023., a stupila na snagu 17. kolovoza 2023. Primjenjuje se postupno i postaje sve stroža do sredine 30-ih godina ovog stoljeća.

Ova Uredba zamjenjuje staru Direktivu o baterijama 2006/66/EZ od 6. rujna 2006. i uspostavlja standardizirani okvir za upravljanje baterijama tijekom cijeloga njihova životnog ciklusa.

Sadržaj i ciljevi: Uredba o baterijama i otpadnim baterijama uspostavlja standardizirani pravni okvir za cijeli životni ciklus baterija. Cilj je promicanje kružnoga gospodarstva – također radi očuvanja strateške neovisnosti EU-a – i smanjenje okolišnih i društvenih utjecaja industrije baterija.

Odnosi se na:

- gospodarske subjekte (uključujući proizvođače, uvoznike, distributere i ovlaštene predstavnike, pružatelje usluga ispunjavanja obveza) te ostale sudionike u industriji baterija (poput reciklera).
- sve predmete koji pohranjuju i isporučuju električnu energiju dobivenu izravnom pretvorbom kemijske energije, tj. sve kategorije baterija uključujući: prijenosne baterije, starter baterije, baterije za laka vozila, baterije za električna vozila i industrijske baterije.

Obveze:

- sveobuhvatne obveze u području usklađenosti proizvoda
- obveza određenih gospodarskih subjekata da sudjeluju u sustavu proširene odgovornosti proizvođača (EPR) te obveza registracije (proizvođači koji plasiraju baterije na tržište moraju se registrirati u registru proizvođača).
- obveze dubinske analize (due diligence) za određene gospodarske subjekte s godišnjim prihodima iznad 40 milijuna eura.

Pravne posljedice kršenja:

- usklađenost s Uredbom o baterijama uvjet je za plasman baterija na tržište
 - rizik od opoziva proizvoda i zabrana prodaje
 - trenutno ne postoje odredbe o sankcijama unutar Uredbe, države članice ih donose na nacionalnoj razini.
-

>3.23. Uredba 2017/821 o konfliktnim mineralima

[Uredba \(EU\) 2017/821](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017. o utvrđivanju obveza dužne pažnje u lancu opskrbe za uvoznike Unije koji uvoze kositar, tantal i volfram, njihove rude i zlato podrijetlom iz sukobima pogođenih i visokorizičnih područja. Stupila je na snagu 1. siječnja 2021. godine.

Sadržaj i ciljevi: Cilj je Uredbe osigurati da uvoznici u EU-u kupuju kositar, tantal, volfram, njihove rude i zlato samo iz odgovornih izvora, a ne iz područja sukoba ili visokog rizika. Namjera

je spriječiti financiranje oružanih skupina putem dobiti iz trgovine sirovinama. Uredba također nastoji suzbiti nasilje i kršenja ljudskih prava, okončati eksploataciju lokalnih zajednica i podržati lokalni razvoj.

Obveznici: Uredba se izravno odnosi na poduzeća koja uvoze 3TG minerale i metale u EU-u (uzvodna industrija) te prelaze određenu graničnu količinu.

Obveze:

- Uredba nameće obveze dužne pažnje i izvještavanja u lancu opskrbe za uvoznike u EU-u kositra, tantala, volframa, njihovih ruda i zlata. Uvoznici moraju primijeniti upravljanje rizicima prilikom nabave sirovina, osigurati neovisnu reviziju treće strane i objaviti izvještaj o tome.
- Uvoznici obuhvaćeni Uredbom moraju implementirati politiku lanca opskrbe unutar svog sustava upravljanja koja odgovara okviru od pet koraka iz smjernica OECD-a za odgovorne lance opskrbe mineralima iz sukobima pogođenih i visokorizičnih područja.
- Radi upravljanja rizicima potrebno je uvesti sustav praćenja koji dokumentira opis minerala ili metala, količine te informacije o podrijetlu (zemlja podrijetla, dobavljač, talionica ili rafinerija i druge informacije).
- Ispunjenje obveza dužne pažnje mora biti potvrđeno neovisnom revizijom treće strane.
- Nadalje, obuhvaćena poduzeća moraju objaviti izvještaj o aktivnostima u vezi s dužnom pažnjom u lancu opskrbe, uključujući putem interneta.

>3.24. Direktiva 2024/1275 o energetske svojstvima zgrada

Direktiva (EU) 2024/1275 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. travnja 2024. o energetske svojstvima zgrada stupila je na snagu 28. svibnja 2024., a države članice Europske unije moraju dovršiti prijenos u nacionalno zakonodavstvo do kraja svibnja 2026. godine.

Sadržaj i ciljevi: Pобољшanje energetske učinkovitosti i dekarbonizacija dva su najvažnija cilja Direktive. Do 2050. godine zgrade EU-a trebale bi biti visokoenergetski učinkovite i dekarbonizirane.

Odnosi se na:

- države članice, neizravno vlasnici zgrada
- primjenjuje se na nove zgrade (stambene i nestambene zgrade) te postojeće zgrade (stambene i nestambene zgrade).

Obveze:

- Od 2030. godine izgradnja nove zgrade bit će dopuštena samo kao zgrada nulte emisije.
- Renovacija postojećih zgrada:
 - Države članice moraju postaviti obvezujuće minimalne ciljeve energetske učinkovitosti za nestambene zgrade. Do 2030. godine bit će renovirano 16 posto nestambenih zgrada s najslabijom energetske učinkovitošću, a 26 posto njih do 2033. godine.
 - Za stambene zgrade postoje ukupni ciljevi ušteda za cijeli fond zgrada koje države članice moraju ispuniti.

>3.25. Uredba 2024/3110 o utvrđivanju usklađenih pravila za stavljanje na tržište građevnih proizvoda

Uredba (EU) 2024/3110 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2024. o utvrđivanju usklađenih pravila za stavljanje na tržište građevnih proizvoda i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 305/2011.

Sadržaj i ciljevi: Uredba utvrđuje usklađena pravila za stavljanje građevnih proizvoda na tržište unutar Europske unije.

Odnosi se na:

- osobe ili poduzeća koje stavljaju građevinske proizvode na tržište, bave se njima ili pružaju usluge u ovom kontekstu
- na građevinske proizvode uključujući rabljene proizvode.

Obveze (najvažnije promjene):

- postupno obvezno deklariranje definiranih okolišnih indikatora za građevinske proizvode radi provedbe Zelenog plana
- uvođenje zahtjeva inherentnih proizvodu i digitalne putovnice za građevinske proizvode
- ovlast Europske komisije za izradu zahtjeva za održivost u okolišnoj prihvatljivoj javnoj nabavi građevinskih proizvoda
- poticanje država članica na uporabu održivijih građevinskih proizvoda
- uvođenje registra putovnica građevinskih proizvoda.

Pravne posljedice kršenja:

- Građevinski proizvodi koji ne ispunjavaju zahtjeve ne smiju nositi CE oznaku.
 - Ako građevinski proizvod ne ispunjava zahtjeve, nadležno tijelo može zahtijevati da se proizvod prilagodi, da se zaustavi prodaja ili proizvod čak povuče.
-

>3.26. Direktiva 2011/65/EU o ograničenju uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi

Direktiva 2011/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2011. o ograničenju uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi. Usvojena je 8. lipnja 2011., a stupila na snagu 2. siječnja 2013. godine.

Sadržaj i ciljevi: Ova Direktiva zamjenjuje Direktivu EU RoHS 1 2002/95/EC i regulira ograničavanje uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi te njihovu maksimalnu dopuštenu koncentraciju. Postavljanjem određenih zahtjeva za stavljanje električne i elektroničke opreme na tržište cilj je smanjiti emisiju osobito opasnih tvari u okoliš tijekom proizvodnje i procesa reciklaže, uz istodobno suzbijanje štetnih učinaka na okoliš i ljudsko zdravlje.

Odnosi se na:

- sve ekonomske operatore (proizvođač, ovlašteni zastupnik, uvoznik, distributer)
- svaku električnu i elektroničku opremu koja je za pravilno funkcioniranje ovisna o električnoj energiji ili električnim poljima i svrstava se u kategoriju navedenu u Prilogu I.

Obveze:

- ograničena uporaba određenih tvari navedenih u Prilogu II Direktive RoHS 2, kao što su olovo, živa, kadmij i krom, kao i drugih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi, kojima se smiju koristiti samo do maksimalne koncentracije u električnoj i elektroničkoj opremi, osim ako se ne primjenjuju iznimke prema Prilozima III i IV Direktive.
- interna kontrola proizvodnje, koja dokazuje da je poštovana maksimalno dopuštena koncentracija
- provedba postupka ocjene sukladnosti od strane proizvođača
- postavljanje CE oznake od strane proizvođača kako bi se deklarirala sukladnost proizvoda sa zahtjevima Direktive RoHS 2 uključujući obvezu izdavanja Europske izjave o sukladnosti.

Pravne posljedice kršenja: povlačenje proizvoda, zabrane prodaje, novčane kazne.

> 4.1. Što je održivo financiranje i zašto je važno?

Održivo financiranje definira se kao donošenje investicijskih odluka koje uzimaju u obzir okolišne, društvene i upravljačke (ESG) čimbenike gospodarske aktivnosti ili projekta, što dovodi do dugoročnih ulaganja u održive gospodarske aktivnosti i projekte.

- **Okolišna pitanja** mogu uključivati ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu njima te okoliš u širem smislu, npr. očuvanje bioraznolikosti, dobrobit životinja, sprečavanje onečišćenja i kružno gospodarstvo.
- **Društvena pitanja** mogla bi se odnositi na pitanja nejednakosti, uključivosti, radnih odnosa, ulaganja u ljudski kapital i zajednice te ljudskih prava.

- **Upravljačka pitanja** odnose se na upravljanje organizacijom uključujući upravljačke strukture, etička pitanja te odnose zaposlenika, a imaju ključnu ulogu u uključivanju društvenih i okolišnih pitanja u postupak donošenja odluka.
-

U kontekstu politike EU-a održivo financiranje smatra se financiranjem za potporu gospodarskom rastu uz istodobno smanjenje pritiska na okoliš i uzimanje u obzir socijalnih i upravljačkih aspekata. Koliko je održivo financiranje važan stup politike EU-a pokazuje činjenica da je jedna trećina ulaganja od 1,8 bilijuna eura iz plana za oporavak NextGenerationEU i sedmogodišnjeg proračuna EU-a upravo izvor sredstava za Europski zeleni plan.

Komisija je 14. siječnja 2020. predstavila plan ulaganja za Europski zeleni plan, kojim će se u sljedećem desetljeću mobilizirati održiva ulaganja u iznosu od najmanje bilijun eura. Kako bi ostvario te klimatske i energetske ciljeve za 2030., EU treba svake godine uložiti oko 350 milijardi eura više u desetljeću 2021. – 2030. nego u prethodnom desetljeću. EU već daje poticaj za privlačenje potrebnih ulaganja u okviru Europskog fonda za strateška ulaganja i drugih inicijativa. Međutim, opseg ulagačkog izazova nadilazi sam kapacitet javnog sektora.

Financijski sektor ima ključnu ulogu u postizanju tih ciljeva, i to:

- preusmjeravanjem ulaganja prema održivijim tehnologijama i poduzećima
 - dugoročnim financiranjem rasta na održiv način
 - doprinosom stvaranju niskougljičnoga kružnoga gospodarstva otpornog na klimatske promjene.
-

Održivo financiranje obuhvaća i transparentnost kad je riječ o rizicima povezanim s okolišnim, društvenim i upravljačkim čimbenicima koji mogu utjecati na financijski sustav te ublažavanje takvih rizika odgovarajućim upravljanjem financijskih i korporativnih aktera.

> 4.2. Nadzorna očekivanja povezana s upravljanjem rizicima i objavama financijskih institucija (ESB očekivanja prema financijskim institucijama)

Prelazak na niskougljično i kružno gospodarstvo podrazumijeva i rizike i prilike za gospodarstvo i financijske institucije, dok materijalna šteta koju uzrokuju klimatske promjene i degradacija okoliša može imati znatan utjecaj na realno gospodarstvo i financijski sustav.

Europska središnja banka (ESB) uvrstila je u kartu rizika jedinstvenoga nadzornog mehanizma (SSM) **klimatske rizike kao ključne pokretače rizika** za bankovni sustav europodručja. ESB smatra da u razmatranju klimatskih i okolišnih rizika (dalje u tekstu: okolišni rizici) financijske institucije trebaju zauzeti strateški i sveobuhvatan pristup koji je usmjeren na budućnost.

Ciljevi akcijskog plana Europske komisije o financiranju održivog rasta:

- preusmjeravanje financijskih tokova prema održivim ulaganjima
- uspostavljanje održivosti u upravljanju rizicima
- jačanje transparentnosti i dugoročnosti.

ESB očekuje od financijskih institucija da uzimaju u obzir **okolišne rizike** (kao pokretače postojećih kategorija rizika) pri definiranju i provođenju svojih poslovnih strategija i okvira upravljanja institucijom te upravljanja rizicima. ESB očekuje od institucija i veću transparentnost boljom objavom informacija o okolišnim pitanjima. ESB od financijskih institucija očekuje da:

- identificiraju okolišne rizike
- analiziraju okolišne rizike
- upravljaju okolišnim rizicima
- objavljuju informacije o svojoj izloženosti okolišnim rizicima.

Da bi se osiguralo temeljito i sveobuhvatno razumijevanje o tome kako okolišni faktori utječu na financijsku instituciju (trenutno i u budućnosti), financijske institucije provode **procjenu okolišnih rizika**:

1) Identifikacijom okolišnih rizika – detaljno prepoznavanje potencijalnih okolišnih rizika koji mogu utjecati na financijsku instituciju. U procesu procjene okolišnih rizika ističu se dvije ključne kategorije – fizički rizik i prijelazni (tranzicijski) rizik:

- **Fizički rizik** proizlazi iz direktnih posljedica klimatskih promjena. Ovi se rizici klasificiraju kao:
 - **Akutni** – poput poplava, oluja i suša, koji mogu izazvati trenutačne i značajne učinke
 - **Kronični** – koji uključuju dugoročne promjene poput porasta razine mora i temperatura.

Akutni rizici zahtijevaju trenutačne planove za hitne odgovore i oporavak, dok kronični rizici traže dugoročne strategije prilagodbe koje mogu uključivati promjene u poslovnim lokacijama i investicijskim strategijama.

- **Prijelazni (tranzicijski) rizici** odnose se na ekonomski prijelaz na niskougljično poslovanje, gdje promjene u politici, tehnologiji i preferencijama tržišta mogu dovesti do financijskih gubitaka. Samoprocjena uključuje analizu o tome kako ove promjene mogu utjecati na različite sektore, procjenu potencijalnih gubitaka te razmatranje mogućnosti za inovacije koje bi mogle proizaći iz ovih prijelaznih promjena.

2) Procjenom utjecaja i osjetljivosti – nakon identifikacije slijedi procjena utjecaja tih rizika na poslovanje financijske institucije. To uključuje analizu o tome kako bi okolišni rizici mogli utjecati na **ključne pokazatelje rizika (KRI)** kao što su kreditni, tržišni, operativni i likvidnosni rizici. Financijske institucije razmatraju načine na koje bi promjene u okolišnim uvjetima mogle utjecati na te KRI-jove.

Od financijskih institucija očekuje se provođenje **detaljne dubinske analize klijenta** s aspekta procjene okolišnih rizika, i to na početku poslovnog odnosa s klijentom i kontinuirano tijekom trajanja tog odnosa. Radi dubinske analize klijenta potrebno je **prikupiti informacije i podatke** potrebne za procjenu ranjivosti zbog izloženosti okolišnim rizicima.

Podaci se prikupljaju iz različitih unutarnjih i vanjskih izvora, a najčešće putem namjenskih ESG upitnika banaka za njihove klijente.

> 5.1. Što je ESG rating?

ESG rating je ocjena koja se dodjeljuje organizaciji na temelju njezina pristupa okolišu (Environment) i društvu (Social) te usvojenim praksama upravljanja (Governance). Pravilan pristup izradi ESG ratinga rezultira pravodobnim prepoznavanjem rizika, ali i prilika u vezi s (ne)održivim odnosno (ne)odgovornim poslovanjem.

Pregled ESG čimbenika pritom nije alternativni način gledanja na poslovanje ili investiciju, potpuno odvojen od tradicionalnih metoda, već im je kvalitetna dopuna. Poduzeća i investitori ostaju usredotočeni na maksimizaciju ekonomske koristi, ali im ESG analiza omogućuje prepoznavanje koraka koji će dovesti do dugoročne održivosti.

> 5.2. Koji su kriteriji za izradu ESG ratinga?

Kao što ni jedan dio analize poslovanja nije ujednačen za sve poslovne subjekte, tako ni ESG analiza ne može biti potpuno standardizirana i jednaka za sve. No, postoji konsenzus da se, bez obzira na industriju i geografsku lokaciju, za uspješnu procjenu ESG čimbenika upotrebljavaju određeni tipovi podataka. To su:

1. Okoliš i klimatske promjene

- Spremnost i borba protiv klimatskih promjena
- Emisija stakleničkih plinova
- Upravljanje klimatskim i okolišnim rizicima
- Onečišćenje okoliša i uporaba resursa
- Očuvanje bioraznolikosti
- Osiguranje pristupa vodi itd.

2. Društvena odgovornost

- Zaštita ljudskih prava
- Zaštita prava radnika
- Briga o zdravlju i sigurnosti
- Odgovornost prema kupcima itd.

3. Upravljačka pitanja

- Transparentnost u upravljanju
 - Struktura i vrsta internih akata
 - Borba protiv korupcije.
-

> 5.3. Zašto ESG rating?

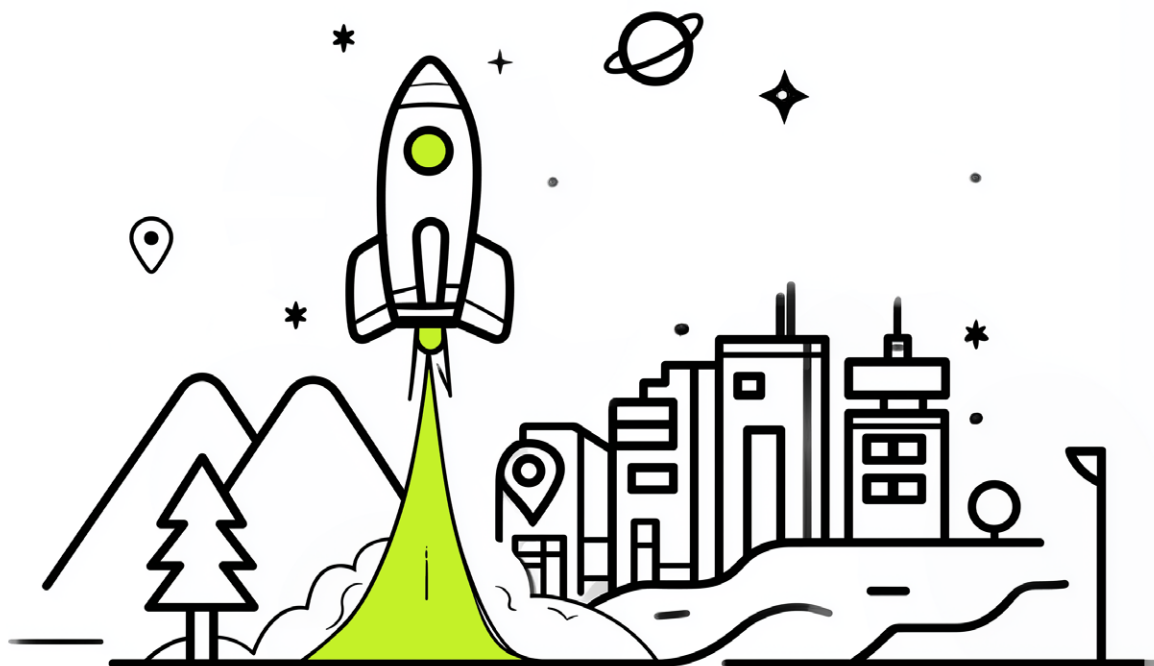
ESG rating pomaže poduzećima odrediti vlastitu poziciju na putu tranzicije i daje uvid u izloženost okolišnim, društvenim i upravljačkim rizicima te smjernice za poboljšanje izvedbe u relevantnim područjima. Neke od koristi ovakvog pristupa su:

- **Upravljanje rizicima** – poduzeća su zbog klimatskih promjena izložena povećanom broju novih rizika, što znatno utječe na profil rizičnosti samog poduzeća. Fizički rizici, koji nastaju kao fizička manifestacija klimatskih promjena, već imaju znatne posljedice na poduzeća i gospodarstvo u cjelini, bilo kao akutni (primjerice: požari, poplave, oluje, suše) ili kronični (primjerice: zatopljenje, podizanje razine mora, smanjenje dostupnosti voda, smanjenje bioraznolikosti, erozija, degradacija tla). Tranzicijski rizici koji proizlaze iz usklađenja s novim regulatornim okvirima EU-a radi razvoja kružnoga gospodarstva s pripadajućim zahtjevima za izvještavanje predstavljaju dodatan izazov poduzećima za ažuriranje vlastitoga poslovnog modela. Dodajući tome povećanu svijest kupaca i klijenata o poslovnoj odgovornosti i održivom razvoju te zahtjeve financijske industrije za financiranje održivog poslovanja, jasno je da je pred poduzećima veliki izazov prilagodbe i umanjenja ovih rizika koji već sada mogu imati vrlo velik negativan utjecaj na bilancu i poslovanje poduzeća. Izračunani ESG rating jasan je signal uspješnosti upravljanja novim kategorijama rizika.
- **Poslovne prilike i zadržavanje talenata** – strateška orijentacija EU-a na Green Deal i pripadajuća sredstva za ostvarenje ciljeva klimatske neutralnosti otvaraju mnogobrojne mogućnosti za poduzeća koja su razvila dobre ESG prakse – od korištenja bespovratnim sredstvima i povoljnijim izvorima financiranja pa do jednostavnije uspostave poslovnih odnosa s drugim EU poduzećima koja su obveznici izvještavanja o emisijama stakleničkih plinova svojih dobavljača i drugih ugovornih strana. Također, sve je vidljivija jasna preferencija kupaca i zaposlenika, pogotovo novije generacije, za okolišno održiva i društveno odgovorna poduzeća. ESG rating omogućuje poslodavcima da se atraktivno pozicioniraju i na tržištu i na tržištu rada.
- **Operativno poslovanje** – ESG rating naglašava u kojem dijelu upravljanja energijom, otpadom ili cjelokupnim poslovanjem postoji prostor za poboljšanje te na taj način pomaže optimizirati poslovanje i pripremiti poduzeće na nadolazeće regulatorne izvještajne zahtjeve, ali i zahtjeve poslovnih suradnika i financijskih institucija.
- **Privlačenje investitora** – ESG rating nije zanimljiv samo „zelenim“ investitorima već postaje standard za sve, uključujući kreditne institucije i investicijske fondove jer im olakšava prepoznavanje poduzeća s kvalitetnim sustavom upravljanja, mogućnostima rasta i razvoja te nižim rizikom poslovanja. Na temelju dobivenih rezultata ESG ratinga poduzeća se mogu uspoređivati s drugim poduzećima iz svoga sektora, a ponavljanjem indeksiranja svake godine mogu pratiti svoj napredak u poboljšanju ESG-a te u komunikaciji s investitorima i drugim dionicima.

> 5.4. HGK ESG rating?

Ukorak s trendom ESG standardizacije u svijetu, Hrvatska gospodarska komora izradila je [hrvatski ESG rating](#) čiji je cilj stvoriti poticajno okružje za unapređenje održivih praksi i standarda u hrvatskom gospodarstvu potičući poduzeća na praćenje napretka u ostvarenju održivih ciljeva i primjenu sve naprednijih standarda, ali i stvaranje suradničkog ozračja.

Hrvatski ESG rating Hrvatske gospodarske komore u pristupu ESG analizi ima jasne, transparente kriterije koji uključuju sve zahtjeve regulatora te već uobičajene zahtjeve financijskih institucija. Predstavlja uravnotežen sustav kriterija iz područja okoliša i klimatskih promjena, društvene odgovornosti i upravljačkih pitanja. Dodatno uzimamo u obzir industrijske specifičnosti, ali i poslovne modele, proizvode i usluge temeljene na razvoju održivosti.

Hrvatski ESG rating Hrvatske gospodarske komore jednostavna je i praktična platforma za ocjenjivanje aktualnog stanja ESG procesa poduzeća te usmjerava na konkretne aktivnosti daljnjeg razvoja.

Prvi je korak pristupa analizi ispuniti [UPITNIK](#) koji je jednostavno i jasno formuliran skup pitanja po čimbenicima održivog poslovanja (ESG).

OPĆA	OKOLIŠNA	DRUŠTVENA	UPRAVLJAČKA
· Glavna i ostale industrije klijenta (NACE)? · Izvještavanje pojedinačno ili konsolidirano? · Obveznik izrade nefinancijskih izvješća (NFRD, CSRD) ili planira? · Izvještajna godina (+ bazna i ciljna godina) · Vanjski ESG rating	· Staklenički plinovi · Energija · Otpad i onečišćenje · Korištenje vode · Korištenje zemljišta · Proizvodnja · Skrb za životinje · Utjecaj na okoliš, katastrofe i osiguranje · Taksonomija · Tranzicijski plan ulaganja (investicija) · Specifično za industriju	· Prava radnika · Raznolikost / Jednake mogućnosti · Ljudska prava · Prava potrošača · Društvena odgovornost	· Upravljačka struktura · Upravljanje rizicima · Poslovna etika · Lanac opskrbe · Upravljanje kvalitetom · Usklađenost · Izvještavanje o održivosti · Ostalo izvještavanje

Upitnik je prilagođen velikim poduzećima, obveznicima izvještavanja o održivosti, ali i malim i srednjim poduzećima kojima je ESG rating alat za jednostavniji pristup i opstanak u dobavljačkom lancu većih sustava te kako bi mogli učinkovitije odgovoriti na zahtjeve financijskih institucija, tržišta kapitala i svih dionika u vlastitu lancu vrijednosti. Upitnik sadrži potrebne upute za ispunjavanje i informacije o izvorima podataka.

Nakon primljenih inputa primjenjuje se posebna metodologija ESG ratinga Hrvatske gospodarske komore koja uključuje uravnotežene kriterije na temelju dobivenih podataka poduzeća, dostupnih javnih i relevantnih izvora te industrijskih prosjeka određenih sektora.

ESG rating sadrži i kriterije primjenjive za određenu industriju te primjenjivost poslovnih modela održivosti radi dugoročnoga održivog poslovanja sa svrhom kao najvišim ciljem.

06

POJMOVI I ZNAČENJE KRATICA

POJMOVI I KRATICE	ZNAČENJE
CBAM	Uredba (EU) 2023/956 o mehanizmu prilagodbe ugljika na granici (engl. Carbon Border Adjustment Mechanism) koja uspostavlja cijenu ugljika za uvezene proizvode s visokim emisijama ugljika kako bi se spriječilo istjecanje ugljika i potaknulo smanjenje emisija
CRVA	Procjena klimatskih rizika i ranjivosti (engl. Climate Risk and Vulnerability Assessment)
CSDDD	Direktiva o dužnoj pažnji za održivo poslovanje kojom se trebaju spriječiti negativni utjecaji poduzeća na ljudska prava i okoliš u vlastitim operacijama i lancima vrijednosti poduzeća
CSRD	Direktiva (EU) 2022/2464 o korporativnom izvješćivanju o održivosti (engl. Corporate Sustainability Reporting Directive)
DPP	Digitalna putovnica za proizvode (engl. Digital Product Passport) sadrži informacije o okolišnoj održivosti proizvoda, a predviđena je u prijedlogu nove Uredbe o ekološkom dizajnu za održive proizvode.
DVOSTRUKA ZNAČAJNOST	Dvostruka značajnost jest koncept koji uvodi CSRD i mora se primijeniti u procjeni značajnosti prema ESRS-u, u kojoj poduzeća moraju razmotriti kako njihove radnje utječu na ljude i planet (značajnost učinaka), ali i kako ESG čimbenici mogu financijski utjecati na njih (financijska značajnost).
EED	Direktiva (EU) 2012/27 o energetske učinkovitosti (engl. Energy Efficiency Directive)
EFRAG	Europska savjetodavna skupina za financijsko izvještavanje koja je razvila ESRS
ESAP	Europska jedinstvena pristupna točka (engl. European Single Access Point) za pristup javnim financijskim informacijama i informacijama povezanim s održivošću o poduzećima iz EU-a i investicijskim proizvodima EU-a
ESB	Europska središnja banka

ESEF	Europski jedinstveni elektronički format (engl. European Single Electronic Format) jest elektronički format financijskih izvještaja koji se koristi iXBRL formatom, pri čemu su pojedini elementi objavljenih financijskih izvještaja direktno vezani (označeni) uz pojedine odrednice Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.
ESG	Procjena klimatskih rizika i ranjivosti (engl. Climate Risk and Vulnerability Assessment)
ESG rating	Okolišni, društveni i upravljački čimbenici (engl. Environmental, Social and Governance), odnosno tri središnja čimbenika koja se obično upotrebljavaju u procjeni održivosti i etičkog utjecaja poduzeća ili investicije
ESMA	Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala
ESPR	Uredba o ekološkom dizajnu za održive proizvode (engl. Ecodesign for Sustainable Products Regulation)
ESRS	Europski standardi izvještavanja o održivosti (engl. European Sustainability Reporting Standards) koje je razvila Europska savjetodavna skupina za financijsko izvještavanje (EFRAG)
ESRS LSME	ESRS standardi izvještavanja za MSP-ove koji kotiraju na burzi (engl. ESRS for Listed SMEs)
ESRS VSME	Dobrovoljni ESRS standardi izvještavanja za neuvrštene MSP-ove (engl. Voluntary ESRS for SMEs)
EU	Europska unija
EU Ecolabel	Znak za okoliš EU-a, službena dobrovoljna ekooznaka EU-a namijenjena označavanju proizvoda i usluga s manje nepovoljnim utjecajem na okoliš tijekom životnog ciklusa, u odnosu na slične ili iste proizvode i usluge iz iste skupine proizvoda
EU ETS	Sustav Europske unije za trgovanje emisijama, odnosno emisijskim jedinicama radi smanjenja emisija stakleničkih plinova, uspostavljen Direktivom 2003/87/EZ o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Unije
EU taksonomija	Uredba (EU) 2020/852 o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja, klasifikacijski sustav za ekonomske aktivnosti koje pridonose klimatskim i okolišnim ciljevima EU-a
EUROPSKI ZELENI PLAN	Strategija EU-a iz 2019. godine čiji je cilj transformirati EU u pravedno i uspješno društvo sa suvremenom, efikasnom i konkurentnom ekonomijom s nultom netoemisijom stakleničkih plinova do 2050. godine putem ulaganja u istraživanja i inovacije te očuvanje okoliša uključujući smanjenje emisije stakleničkih plinova za 55 posto do 2030. godine. Europski zeleni plan (engl. European Green Deal) prva je opća strategija Komisije, čiji je cilj provedba UN-ove Agende za 2030. godinu te ciljeva održivog razvoja UN-a.

GAR	Omjer zelene imovine (engl. Green Asset Ratio) koji predstavlja postotak imovine koja se smatra okolišno održivom u odnosu na ukupnu vrijednost imovine financijske institucije. Visok GAR upućuje na to da financijska institucija ima značajan udio okolišno održivih investicija u svome portfelju, dok nizak GAR može upućivati na manju angažiranost u ovim pothvatima ili potrebu za većim fokusom na okolišno održive investicije.
GRI	Omjer zelenih ulaganja (engl. Green Investment Ratio) koji predstavlja udio ulaganja upravitelja imovinom, koje su usmjerene na djelatnost usklađene s EU taksonomijom
HGK	Hrvatska gospodarska komora
ILO	Međunarodna organizacija rada
IPCC	Međuvladin panel za klimatske promjene
IRO	Zahtjevi za objavljivanje u ESRS-u u vezi s upravljanjem učincima, rizicima i prilikama (engl. Impacts Risks and Opportunities), a odnose se na postupke na temelju kojih poduzeće (i) utvrđuje učinke, rizike i prilike i procjenjuje njihovu značajnost te (ii) upravlja značajnim čimbenicima održivosti pomoću politika i mjera
KPI	Ključni pokazatelj uspješnosti (engl. Key Performance Indicator)
KRI	Ključni pokazatelj rizika (engl. Key Risk Indicator)
MSP	Mali i srednji poduzetnici
MT	Zahtjevi za objavljivanje u ESRS-u u vezi s pokazateljima i ciljanim vrijednostima (engl. Metrics and Targets), a koji se odnose na uspješnost poduzeća, što uključuje ciljeve koje je ono postavilo i napredak u njihovu ostvarivanju
NACE	Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u EU-u
NFRD	Direktiva 2014/95/EU o nefinancijskom izvještavanju (engl. Non-Financial Reporting Directive)
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj
PAI	Glavni negativni utjecaji (engl. Principle Adverse Impacts) koji se moraju objaviti u sklopu PAI izjave prema SFDR-u
PARIŠKI SPORAZUM	Globalni sporazum o klimatskim promjenama iz 2015. godine čiji je cilj ograničiti porast globalne prosječne temperature na „znatno manje“ od 2 °C odnosno do 1,5 °C u odnosu na predindustrijsko razdoblje

PAT	Modul politika, radnji i ciljeva (engl. Policies, Actions and Targets) u sklopu ESRS VSME-a
PONOR UGLJIKA	Sustav koji apsorbira više ugljika nego što ga emitira. Glavni prirodni ponori su tlo, šume i oceani.
R2R	Direktiva o pravu na popravak (engl. Right to Repair), koja je u procesu donošenja, propisuje nova zajednička pravila za sprečavanje preuranjenog odlaganja robe koja se može popraviti.
RCP	Reprezentativni putovi koncentracije (engl. Representative Concentration Pathways) scenariji su klimatskih promjena za projekciju budućih koncentracija stakleničkih plinova. Ovi putovi opisuju buduće koncentracije stakleničkih plinova i službeno ih je usvojio IPCC.
RED	Direktiva (EU) 2018/2001 o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (engl. Renewable Energy Directive)
REPowerEU	Plan EU-a za smanjenje ovisnosti o ruskoj nafti i plinu te ubrzanje tranzicije na obnovljive izvore energije
SBM	Zahtjevi za objavljivanje u ESRS-u u vezi sa strategijom (engl. Strategy and Business Model), a odnose se na način na koji su strategija i poslovni modeli poduzeća povezani s njegovim značajnim učincima, rizicima i prilikama uključujući načine na koje poduzeće obrađuje te učinke, rizike i prilike
SDG	17 globalnih ciljeva održivog razvoja UN-ova Programa održivog razvoja do 2030. godine
SFDR	Uredba (EU) 2019/2088 o objavama povezanim s održivošću u sektoru financijskih usluga
SMANJENJE EMISIJA STAKLENIČKIH PLINOVA	Smanjenje emisija stakleničkih plinova poduzeća iz opsega 1, 2, 3 ili ukupnih emisija stakleničkih plinova na kraju izvještajnog razdoblja u odnosu na emisije u referentnoj godini. Smanjenje emisija može, među ostalim, biti rezultat energetske učinkovitosti, elektrifikacije, dekarbonizacije dobavljača, dekarbonizacije kombinacije izvora električne energije, razvoja održivih proizvoda ili promjena u okviru za izvještavanje ili djelatnostima (npr. eksternalizacija, smanjeni kapaciteti), pod uvjetom da se ostvare u okviru vlastita poslovanja i višim i nižim razinama lanca vrijednosti poduzeća. Uklonjene i izbjegnute emisije ne smatraju se smanjenjem emisija.
SPREMNI ZA 55 POSTO	Europskim zakonom o klimi EU se obvezao da će do 2030. svoje netoemisije stakleničkih plinova smanjiti za barem 55 posto. Zakonodavnim paketom „Spremni za 55 posto” svim se sektorima gospodarstva u EU-u omogućava da se pripreme za postizanje tog cilja, a EU-u da počne ostvarivati svoje klimatske ciljeve na pravedan i troškovno učinkovit način uz očuvanje konkurentnosti.

**STAKLENIČKI
PLINOVİ**

Staklenički plinovi djeluju poput staklenika, zadržavajući sunčevu toplinu i sprečavajući njezin povratak u svemir, čime povećavaju temperaturu Zemlje. Iako su mnogi staklenički plinovi prirodno prisutni, ljudska aktivnost povećava njihovu količinu. To pojačava efekt staklenika i mijenja klimu, što dovodi do promjena u obrascima padalina, porasta prosječnih temperatura i klimatskih ekstrema poput toplinskih valova i poplava. Sedam vrsta stakleničkih plinova koji su obuhvaćeni Pariškim sporazumom, čiji je cilj koordinacija globalnog odgovora na klimatske promjene, jesu: (i) plinovi koji se prirodno pojavljuju u atmosferi, ali i nastaju zbog ljudskih aktivnosti (ugljičkov dioksid (CO₂), metan (CH₄), dušikov oksid (N₂O)) i (ii) fluorirani plinovi koje stvaraju ljudi i imaju visok potencijal globalnog zatopljenja, često nekoliko tisuća puta jači od CO₂ (sumporov heksafluorid (SF₆), dušikov trifluorid (NF₃), fluorougljikovodici (HFC) i perfluorougljici (PFC)). Emisije stakleničkih plinova dijelimo na Opseg 1 (izravne emisije iz izvora u vlasništvu ili pod kontrolom poduzeća), Opseg 2 (neizravne emisije iz proizvodnje nabavljene električne energije, pare, energije za grijanje ili energije za hlađenje koju je poduzeće potrošilo) te Opseg 3 (15 kategorija neizravnih emisija stakleničkih plinova koje nisu uključene u Opseg 2 i koje nastaju u lancu vrijednosti izvještajnog poduzeća).

UN

Ujedinjeni narodi

XBRL

Prošireni poslovni jezik za izvještavanje (engl. eXtensible Business Reporting Language) za elektroničku komunikaciju s financijskim, računovodstvenim i poslovnim podacima, koji omogućava standardizaciju i usporedivost

Hrvatska gospodarska komora

Sektor za industriju i održivi razvoj

Odjel za energetiku, zaštitu okoliša i komunalno gospodarstvo

Rooseveltova trg 2, Zagreb

esg@hgk.hr

